

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**KVANTITATIVNA ANALIZA
BREZPOSELNOSTI MLADIH V
SLOVENSKIH OBČINAH**

Kristina Breznikar

Ljubljana, oktober 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO

DIPLOMSKO DELO

**KVANTITATIVNA ANALIZA BREZPOSELNOSTI MLADIH V
SLOVENSКИH OBČINAH**

Kandidatka:	Kristina Breznikar
Vpisna številka:	04042507
Študijski program:	univerzitetni študijski program Upravljanje javnega sektorja prva stopnja
Mentor:	Doc. dr. Lan Umek

Ljubljana, oktober 2017

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Kristina Breznikar, študentka univerzitetnega študijskega programa Upravljanje javnega sektorja prva stopnja, z vpisno številko 04042507, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: Kvantitativna analiza brezposelnosti mladih v slovenskih občinah.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je priloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo, in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerimi so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah, Uradni list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala: Irena Žunko, prof. slov.

Ljubljana, 25. 09. 2017

Podpis avtorice:

POVZETEK

Brezposelnost nakazuje na razmerje med ponudbo in povpraševanjem po delovni sili. Torej je preveliko povpraševanje glede na izbrano ponudbo. V diplomskem delu sem se osredotočila na brezposelnost mladih, saj so bili v času svetovne gospodarske krize najbolj zapostavljeni. V diplomskem delu sem se osredotočila na primerjavo slovenskih občin, ki sem jih primerjala glede na brezposelnost mladih. V teoretičnem delu sem predstavila teorijo brezposelnosti, v empiričnem pa sem preverjala tri hipoteze. Ugotovila sem, da je v zadnjih treh letih brezposelnost mladih upadla, najvišja pa je še vedno v vzhodni kohezijski regiji. Z regresijsko analizo sem ugotavljala, kaj vpliva na brezposelnost mladih po občinah. V regresijski model sem vključila sedem indikatorjev, od katerih sem značilne vplive odkrila pri indeksu staranja, stopnji rasti števila podjetij v občini in koeficientu starostne odvisnosti. Poiskala sem občine, pri katerih so močnejši vplivi drugih dejavnikov in skušala poiskati razloge zanje. Rezultate sem primerjala s podobno študijo v Južni Koreji in na koncu strnila ugotovitve v predloge za zmanjšanje brezposelnosti.

Ključne besede: brezposelnost, mladi, občine, Slovenija, regresija

SUMMARY

QUANTITATIVE ANALYSIS OF YOUTH UNEMPLOYMENT IN SLOVENIAN MUNICIPALITIES

Unemployment indicates the ratio between offer and demand for workforce. Therefore, there is too much demand according to the selected offer. In the diploma thesis, I focused on the youth unemployment because they were most neglected during the global economic crisis. In the diploma thesis, I focused on the comparison of the Slovenian regions, which I compared according to the youth unemployment. I presented the theory of unemployment in the theoretical part and verify three hypotheses in the empirical part. I found out that the youth unemployment fell in the last three years, and the highest is still in the eastern cohesion region. With the regression analysis, I try to found out what is the impact on the youth unemployment by regions. I included seven indicators in the regression model and found out typical effects in the index of aging, the rate of growth in the number of companies in the region and age dependency coefficient. I searched for regions where the other factors have more impacts and tried to find reasons for it. I compared results with a similar study from South Korea and conclude findings into suggestions to reduce unemployment.

Key words: unemployment, youth, regions, Slovenia, regression

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA	iii
POVZETEK.....	v
SUMMARY	vi
KAZALO.....	vii
KAZALO PONAŽORITEV	ix
KAZALO GRAFIKONOV	ix
KAZALO SLIK	x
KAZALO TABEL.....	x
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	xi
1 UVOD	1
2 TRG DELA V SLOVENIJI.....	3
2.1 AKTIVNO IN DELOVNO AKTIVNO PREBIVALSTVO	3
2.2 DELOVNA MESTA	3
2.3 GIBANJE PLAČ	4
3 BREZPOSELNOST.....	8
3.1 VRSTE BREZPOSELNOSTI	9
3.1.1 FRIKCIJSKA BREZPOSELNOST.....	9
3.1.2 STRUKTURNA BREZPOSELNOST.....	9
3.1.4 PRIKRITA BREZPOSELNOST.....	10
3.1.5 TEHNOLOŠKA BREZPOSELNOST.....	10
3.1.6 PROSTOVOLJNA BREZPOSELNOST	10
3.2 VZROKI BREZPOSELNOSTI.....	10
3.2.1 PODALJŠEVANJE DELOVNE DOBE	10
3.2.2 SVETOVNA GOSPODARSKA KRIZA.....	11
3.2.3 NEUSTREZNA IZOBRAZBA	12
3.3 MERJENJE BREZPOSELNOSTI.....	12
3.3.1 REGISTRIRANA BREZPOSELNOST	13
3.3.2 ANKETNA BREZPOSELNOST	13
3.4 TRAJANJE BREZPOSELNOSTI	13
4 BREZPOSELNOST MLADIH	15
4.1 MLADI.....	15
4.2 BREZPOSELNOST PO STAROSTI.....	15
4.3 BREZPOSELNOST PO SPOLU	16
4.4 BREZPOSELNOST MLADIH PO IZOBRAZBI.....	17
4.5 BREZPOSELNOST MLADIH V EU	18
4.7 ISKANJE ZAPOSLOTITVE.....	20
4.8 POSLEDICE BREZPOSELNOSTI	21
5 BREZPOSELNOST MLADIH PO SLOVENSKIH OBČINAH.....	22
5.1 OBČINE.....	22
5.2 KVANTITATIVNA ANALIZA BREZPOSELNOSTI MLADIH V SLOVENSKIH OBČINAH.....	22

5.3	DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA BREZPOSELNOST MLADIH	32
5.3.1	MULTIPLA REGRESIJA	32
5.3.2	KOEFICIENT	33
5.3.3	REGRESIJSKA NAPOVED	34
6	REŠEVANJE BREZPOSELNOSTI	36
6.1	USTVARJANJE PODJETIJ	36
6.2	VIŠJE PLAČE	36
6.3	PRIPRAVNIŠTVO	36
6.4	JAMSTVO ZA MLADE.....	36
6.5	AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA	37
6.6	STRATEGIJA EVROPA 2020	38
7	ZAKLJUČEK.....	40
	LITERATURA IN VIRI.....	42

KAZALO PONAŽORITEV

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Prosta delovna mesta v Sloveniji leta 2016.....	4
Grafikon 2: Mesečni neto zaslužek 2016 (december)	5
Grafikon 3: Neto zaslužek po dejavnostih	5
Grafikon 4: Bruto mesečni zaslužek glede na spol	6
Grafikon 5: Stopnja brezposelnosti v Sloveniji	12
Grafikon 6: Trajanje brezposelnosti (2017).....	14
Grafikon 7: Brezposelnost 2017	16
Grafikon 8: Brezposelnost po spolu	17
Grafikon 9: Izobrazbena struktura brezposelnih mladih (15-29 let	18
Grafikon 10: Brezposelnost mladih v Evropski uniji 2016 (15-25 let)	19
Grafikon 11: Delež brezposelnosti mladih v obalno-kraški regiji	23
Grafikon 12: Delež brezposelnosti mladih v primorsko-notranjski regiji.....	24
Grafikon 13: Delež brezposelnosti mladih v goriški regiji	25
Grafikon 14: Delež brezposelnosti mladih v gorenjski regiji	25
Grafikon 15: Delež brezposelnosti mladih v osrednjeslovenski regiji	26
Grafikon 16: Delež brezposelnosti mladih v jugovzhodni Sloveniji	27
Grafikon 17: Delež brezposelnosti mladih v posavski regiji	27
Grafikon 18: Delež brezposelnosti mladih v zasavski regiji.....	28
Grafikon 19: Delež brezposelnosti mladih v savinjski regiji	29
Grafikon 20: Delež brezposelnosti mladih v koroški regiji	29
Grafikon 21: Delež brezposelnosti mladih v podravski regiji.....	30
Grafikon 22: Delež brezposelnosti mladih v pomurski regiji	31

KAZALO SLIK

Slika 1: Povprečni neto zaslužek po občinah	7
Slika 2: Mladi po statusu aktivnosti	15
Slika 3: Brezposelnost mladih (15-29 let) v slovenskih občinah	22

KAZALO TABEL

Tabela 1: Aktivno in delovno aktivno prebivalstvo ter registrirano brezposelne osebe	3
Tabela 2: Pogoji za upokojitev	11
Tabela 3: Povzetek regresijskega modela	33
Tabela 4: Tabela z regresijskimi koeficienti	33
Tabela 5: Občine z največjo razliko med napovedano in dejansko stopnjo brezposelnosti mladih	34
Tabela 6: Občine z najboljšo razliko med napovedano in dejansko stopnjo brezposelnosti mladih	35
Tabela 7: Delež mladih, starih do 29 let, med vključenimi v ukrepe APZ (%)	38

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

SURS	Statistični urad Republike Slovenije
ZPIZ	Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje
EUROSTAT	Statistični urad Evropske unije
EU	Evropska unija
APZ	Aktivna politika zaposlovanja

1 UVOD

Brezposelnost predstavlja velik problem tako za posameznika, družbo kot tudi za državo. Pri državi se to pozna pri izpadu BDP, kar država reši s povečanjem davkov, kar pa povzroči še dodatno stisko pri posamezniku. V Sloveniji je bila konec leta 2016 7,5-odstotna brezposelnost, kar je v primerjavi z Evropsko unijo celo pod povprečjem (8,1 %). Najnižjo nezaposlenost je imela Slovenija septembra 2008, ko je znašala le 4,2 %, nato pa je sledila kriza in strmo poslabšanje.

Nezaposlenost povzroči težave celotnemu prebivalstvu, še posebej pa mladim, ki šele spoznavajo trg dela in njegove izzive (kje in kako iskati zaposlitev, kako dobiti in obdržati delo, neuresničene želje glede dela ...). Mladi v Sloveniji predstavljajo 16 % celotne populacije, od tega pa je nezaposlenih 16,8 %, starih do 29 let. Številke bi bile verjetno še večje, če mladi te težave ne bi reševali s pomočjo fiktivnih vpisov, s katerimi lahko delajo preko študentskih napotnic. Leta 2015 je bilo v srednje šole vpisanih 74759 dijakov in dijakinj, medtem ko je bilo v terciarno izobraževanje v tekočem šolskem letu 2016/2017 vpisanih 79547 študentov.

Država s pomočjo Evropske unije izvaja različne ukrepe, kot so: jamstvo za mlade, pripravništvo, štipendije, aktivno politiko zaposlovanja ... Brezposelnost mladih se od leta 2014 sicer niža, vendar pa je vprašanje, ali k temu pripomorejo ti ukrepi. Razlog za nezaposlenost mladih predstavljajo svetovna gospodarska kriza, staranje populacije in neustrezna izobrazba glede na najbolj iskane kadre. Naraščanje števila starejšega prebivalstva je država rešila s podaljševanjem delovne dobe, s čimer pa mladi ostanejo brez delovnih mest.

V svojem diplomskem delu bom preučila, v katerih od skupno 212 občin je za mlade najboljše in v katerih najslabše poskrbljeno. Zbrala bom podatke o vseh občinah in jih med seboj primerjala. S pomočjo regresijskega modela bom ugotovila, koliko odstotkov nam pojasnijo spremenljivke, kot so število podjetij, stopnja rasti števila podjetij, selitveni prirast, stopnja povečanja števila delavcev, indeks staranja, koeficient starostne odvisnosti, naravni prirast. V diplomskem delu bom preverila tri hipoteze:

- brezposelnost mladih se je v večini občin povečala,
- brezposelnost mladih je višja v Vzhodni kohezijski regiji,
- v občinah z višjo starostno odvisnostjo je višja stopnja brezposelnosti.

V svojem diplomskem delu bom preučila literaturo, zbrala podatke o skupnem številu brezposelnih oseb v Sloveniji, in sicer po starostnih skupinah, spolu ... Zbrala bom podatke o občinah, kot so velikost občine, št. prebivalcev, št. delovno aktivnih prebivalcev ... Glavni cilj pa je primerjati brezposelnost mladih glede na občine, podati predloge za njeno zmanjšanje in raziskati, kateri dejavniki vplivajo na brezposelnost mladih.

Za dosego cilja bom v teoretičnem delu s pomočjo deskriptivne metode analizirala predvsem domačo in tujo literaturo, ki temelji na opisovanju dejstev, kaj je brezposelnost, kateri so

vzroki za nastanek, posledice, vrste brezposelnosti ... V empiričnem delu pa bom analizirala podatke statističnega urada Republike Slovenije (SURS), Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ), Evropskega statističnega urada (EUROSTAT) in druge podatke. Zbirala bom podatke o občinah (velikost, število prebivalcev, število delovno aktivnih, število podjetij, kakšna je povprečna plača ...) in podatke o mladih osebah (število mladih in razporeditev po starostnih skupinah in spolu, število delovno aktivnih, izobrazbena struktura ...).

Delo torej temelji na opisovanju dejstev, zato se bom najprej posvetila trgu dela v Sloveniji (aktivno prebivalstvo, delovna mesta, gibanje plač), nato sledi pregled teorije o brezposelnosti, torej vzroki, posledice, merjenje, trajanje ... V svojem delu se bom posvetila mladim, zato je eno poglavje namenjeno njim oziroma nam. Zanimalo me bo, kateri so deficitarni poklici, kako poiskati zaposlitev in kako se je država lotila reševanja brezposelnosti. V empiričnem delu pa bom vse te podatke primerjala tudi z vsemi slovenskimi občinami.

2 TRG DELA V SLOVENIJI

2.1 AKTIVNO IN DELOVNO AKTIVNO PREBIVALSTVO

“Aktivno prebivalstvo sestavljajo delovno aktivni prebivalci in brezposelne osebe skupaj. Delovno aktivno prebivalstvo so osebe, ki so v zadnjem tednu (od ponedeljka do nedelje) pred izvajanjem raziskovanja opravile kakršno koli delo za plačilo (denarno ali nedenarno), dobiček ali za družinsko blaginjo. Med delovno aktivno prebivalstvo sodijo tudi vse tiste zaposlene ali samozaposlene osebe, ki jih v zadnjem tednu pred izvajanjem raziskovanja ni bilo na delo. Kot delovno aktivne obravnavamo tudi zaposlene osebe, ki so začasni ali trajni presežki, in sicer do prenehanja delovnega razmerja, osebe na porodniškem dopustu ter pomagajoče družinske člane.” (Statistični urad Republike Slovenije, metodološko pojasnilo, str. 2, 2017)

V tabeli (Tabela 1: Aktivno in delovno aktivno prebivalstvo ter registrirano brezposelne osebe) je za zadnjih deset let prikazano število aktivnih, delovno aktivnih in brezposelnih oseb. Število aktivnih oseb se je do leta 2009 zviševalo do 944525, nato pa začelo padati in je leta 2016 znašalo 920361. Podobno nihanje se kaže tudi med delovnimi aktivnimi osebami, kjer je število do leta 2009 ponovno naraščalo, sledilo je upadanje, v zadnjih dveh letih pa je ponovno zaslediti dvig delovno aktivnih oseb na 817209. Medtem ko je od leta 2006 število aktivnih in delovno aktivnih oseb naraščalo, se je v tem času brezposelnost zmanjševala in je leta 2008 znašala le 63215. Nato je sledila gospodarska kriza, ki se je močno poznala tudi v Sloveniji. Že naslednje leto je bilo dodatno nezaposlenih kar 23139 oseb in je svoj vrhunec doživelo leta 2014, ko je bilo skupno nezaposlenih največ 120109 oseb. Na srečo pa v zadnjih dveh letih ta trend ponovno upada.

Tabela 1: Aktivno in delovno aktivno prebivalstvo ter registrirano brezposelne osebe

Leto	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aktivno prebivalstvo	910675	925334	942473	944525	935543	934658	920184	913424	917901	917363	920361
Delovno aktivno prebivalstvo	824839	853998	879257	858171	835039	823967	810001	793597	797792	804637	817209
Registrirani brezposelni	85835	71335	63215	86354	100504	110692	110183	119827	120109	112726	103152

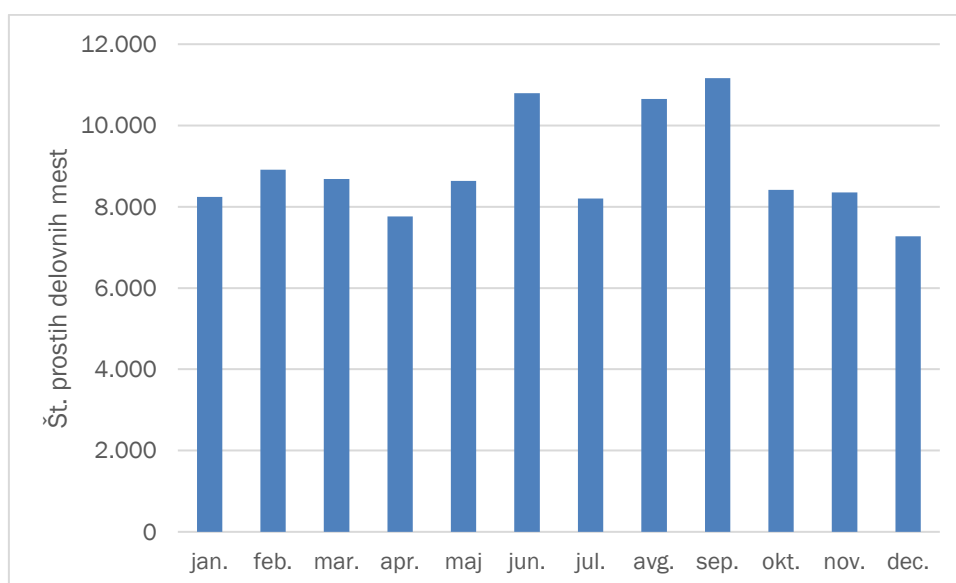
Vir: SURS (2017)

2.2 DELOVNA MESTA

Trg dela je razmerje med ponudbo in povpraševanjem po delovnih mestih. Ponudbo predstavljajo delodajalci, povpraševanje pa iskalci zaposlitve, toda med njih ne sodijo le brezposelni, ampak tudi delavci, ki iščejo drugo zaposlitev iz kakršnihkoli razlogov. V Sloveniji je do leta 2012 vodil evidenco vseh prostih delovnih mest Zavod Republike

Slovenije za zaposlovanje (v nadaljevanju Zavod), aprila 2013 pa je prišel v veljavo nov zakon, in sicer Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju trga dela (ZUTD-A), ki določa, da delodajalcem zasebnega sektorja ni treba obvestiti Zavoda o prostem delovnem mestu, zato od tedaj naprej Zavod nima več podatkov o vseh prostih delovnih mestih v Sloveniji. Po podatkih Zavoda je bilo februarja 2017 v Sloveniji 9042 prostih delovnih mest. Največ delavcev potrebujejo v gradbeništvu (1736) in predelovalnih dejavnostih (1504). Število prostih mest vsak mesec niha in je odvisno tudi od sezonskih del. V letu 2016 (Grafikon 1) je bilo največ prostih mest v poletnih mesecih, kar je posledica sezonskih del, kot sta obiranje sadja in pobiranje vrtnin. (Glasilo Uradni list, 2013)

Grafikon 1: Prosta delovna mesta v Sloveniji leta 2016

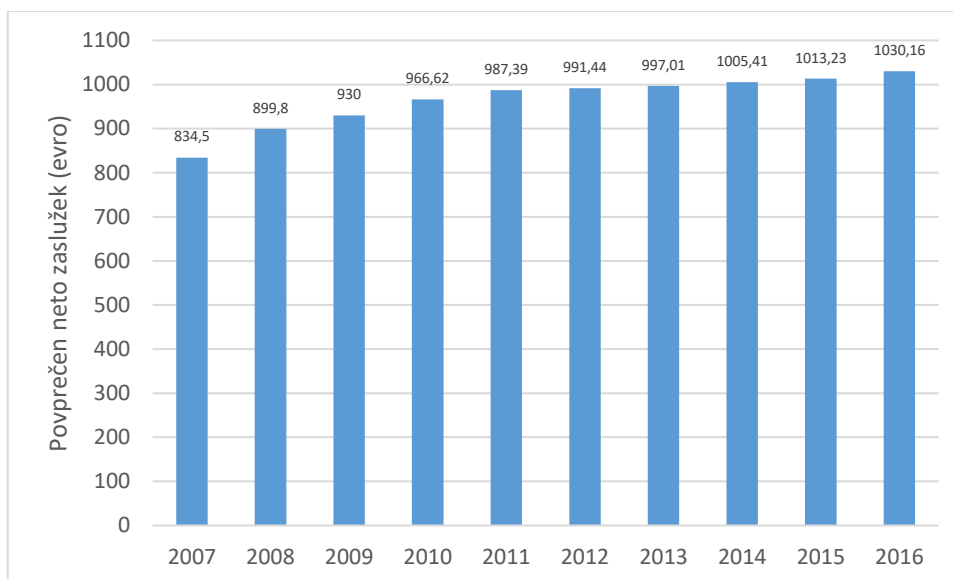
Vir: ZRSZ (2017)

2.3 GIBANJE PLAČ

V nadaljevanju bom predstavila gibanje plač v zadnjih letih. Plače se razlikujejo glede na izobrazbo, spol in dejavnost, v kateri delamo. V Sloveniji je bila leta 2016 povprečna mesečna neto plača 1030,16 €, kar bi lahko rekli, da je solidna, vendar dejstvo je, da povprečje dvigujejo visoko izobraženi zaposleni. Vedno več zaposlenih s poklicno ali srednjo izobrazbo pa kljub zaposlitvi živi na robu revščine.

Če pogledamo gibanje plač (Grafikon 2) od leta 2007 naprej, ko smo dobili novo denarno enoto evro, lahko vidimo, da se je dohodek stalno dvigoval, vendar so se hkrati dvigovale tudi cene osnovnih življenjskih potrebščin oziroma standard. Tudi v času krize se je neto plača še vedno dvigovala.

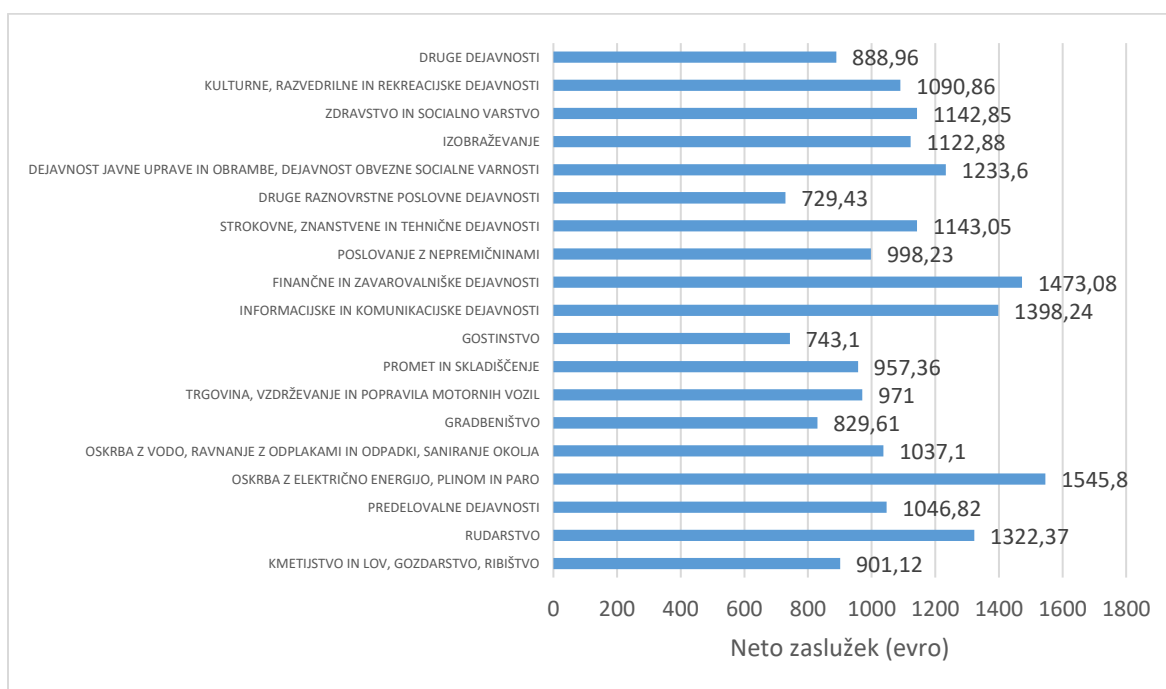
Grafikon 2: Mesečni neto zaslužek 2016 (december)

Vir: SURS (2017)

Iz grafa (Grafikon 3) se vidi, kako različni so neto zaslužki glede na dejavnosti. Plače v finančnih in zavarovalniških dejavnostih so dvakrat višje kot v poslovnih dejavnostih ali v gostinstvu. Kot lahko vidimo, ima kar 8 dejavnosti manjšo plačo, kot je celotna povprečna mesečna plača v Sloveniji. Največ mladih (28223), starih do 29 let, je zaposlenih v predelovalnih dejavnostih, sledi trgovina in vzdrževanje ter popravila motornih vozil (16197), zdravstvo in socialno varstvo (9334), poslovne dejavnosti (8110).

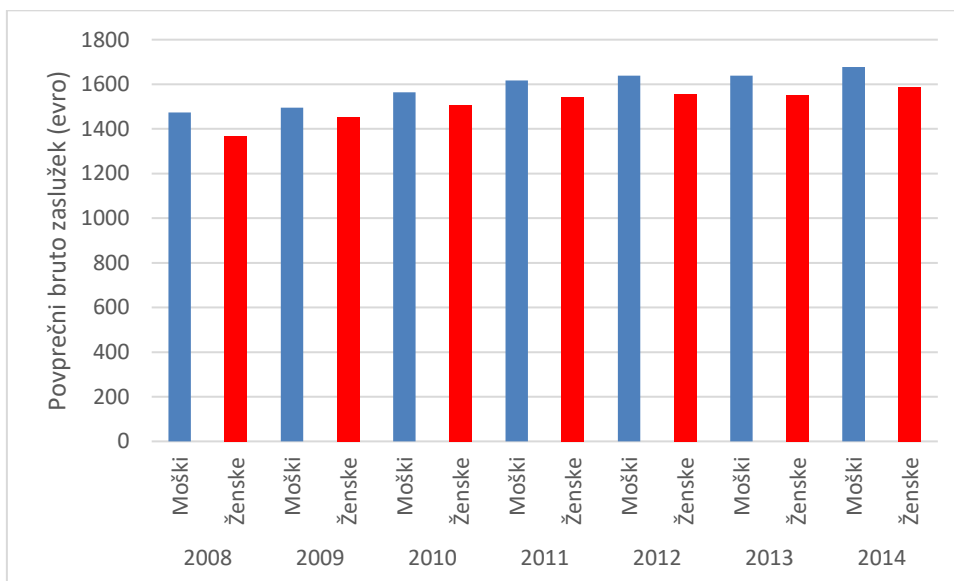
Grafikon 3: Neto zaslužek po dejavnostih

Vir: SURS (2017)

Čeprav naj bi bili moški in ženske enakovredne, pa se razlike čutijo tudi v višini zaslužka (Grafikon 4). Razlika sicer ni velika, vendar je skrb vzbujajoče, da se povečuje. Največja razlika je bila leta 2008, ko je merila 106 €, najmanjša pa prav naslednjega leta, ko je bila le 43 €. Možni razlog, zakaj se je v enem letu razlika tako spremenila, so volitve v državni zbor, k temu pa sledijo razne obljube, med katerimi je bila mogoče tudi zmanjšanje denarnih razlik med spoloma.

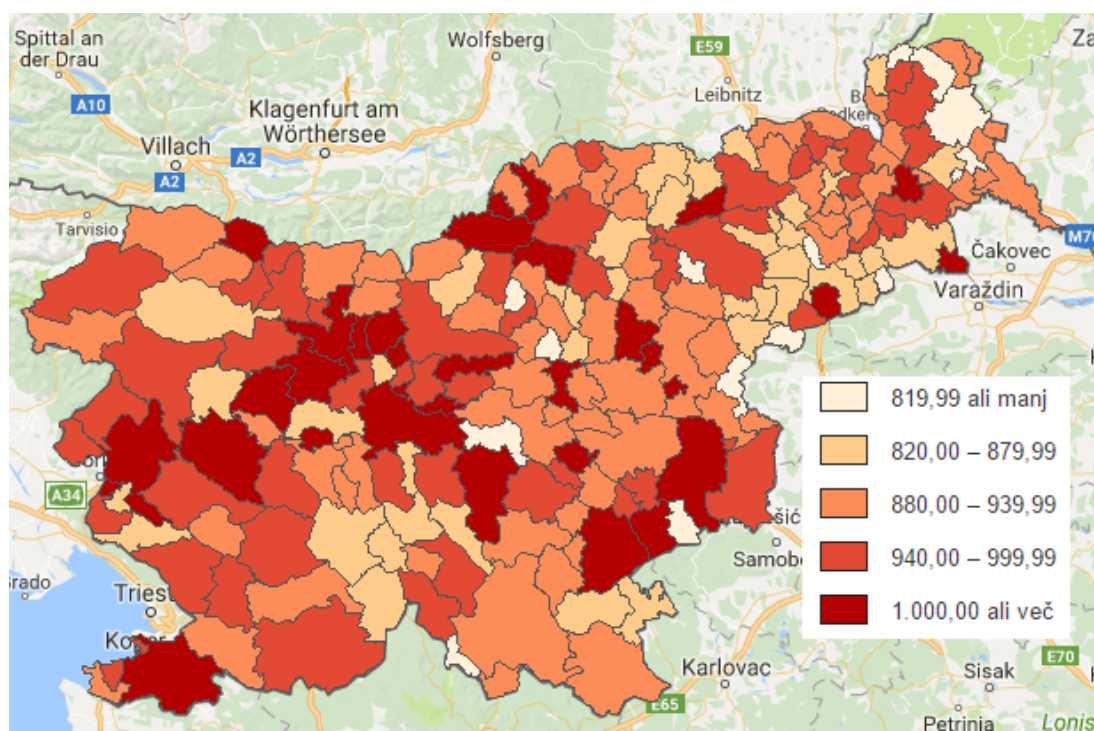
Grafikon 4: Bruto mesečni zaslužek glede na spol

VIR: SURS (2017)

Spodnja slika (**Napaka! Vira sklicevanja ni bilo mogoče najti.**) prikazuje povprečne neto zaslužke v posamezni občini. V okolici večjih mest je plača zelo visoka, razen na štajerskem koncu. V večjih mestih so "bolj" pomembne službe (zdravstvo, pravne službe ...), na katere se vozijo ljudje tudi iz sosednjih manjših občin. Visoke plače imajo npr. prebivalci Cerkelj na Gorenjskem z glavnim letališčem, Novo mesto s podjetjem Krka, Šoštanj s termoelektrarno ... Zelo skromen dohodek pa imajo v Šmartnem pri Litiji, Podčetrtku, Rogatcu ... Iz slike lahko razberemo, da so v večini občin povprečne neto plače višje od 800 €, a je kar 84 % občin pod slovenskim povprečnim neto zaslužkom.

Slika 1: Povprečni neto zaslužek po občinah

Vir: SURS (2017)

3 BREZPOSELNOST

”Nezaposlenost je eden najbolj perečih problemov današnjih gospodarstev, ki povzroča tako ekonomske kot tudi politične probleme. Z ekonomskega vidika je nezaposlenost nezaželena zato, ker je dejanski BDP manjši od potencialnega. Povzroča pa tudi psihološke probleme, kot so depresivnost, občutek odvečnosti, agresivnost, stresno počutje, ki vodi do alkoholizma, kriminala, samomorilnosti. Vlada, ki dopušča visoko brezposelnost, bo le težko pridobila naklonjenost volivcev, zato ima nezaposlenost tudi politično komponento. (Hrovatin, 2007, str. 200)

”Slovenija je pri opredelitvi pojma nezaposlenosti strožja kot ostale države, saj zahteva prijavo. Neprijavljeni nezaposleni v Sloveniji niso zajeti med zaposlene, zato utegne biti ta kategorija pri nas manjša od dejanskega števila nezaposlenih”. (Hrovatin, 2007, str. 200)

”V Zakonu o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (ZZZPB) v 16. členu se za brezposelno osebo šteje:

- oseba, ki ni v delovnem razmerju,
- samozaposlena oseba, katere dobiček iz dejavnosti, ki je ugotovljen brez upoštevanja znižanj in davčnih olajšav v skladu s predpisi o dohodnini in povečan za obračunane obvezne prispevke za socialno varnost, ni presegal zneska zajamčenega nadomestila plače in lastnik ali solastnik gospodarskih družb, ki ni zavarovan na drugi podlagi, in v katerih dobiček, zmanjšan za plačane prispevke za obvezno socialno zavarovanje, v zadnjem koledarskem letu pred nastankom brezposelnosti ni presegal zneska zajamčenega nadomestila plače,
- lastnik, zakupnik, najemnik ali drug uporabnik kmetijskega ali gozdnega zemljišča s katastrskim dohodkom do višine, ki je določena kot podlaga za vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju,
- oseba, ki ni upokojenec, študent, dijak, vajenec, udeleženec izobraževanja odraslih, mlajši od 26 let ali udeleženec izobraževanja v skladu s 53.b členom tega zakona ter udeleženec programa usposabljanja na delovnem mestu na podlagi programov ukrepov aktivne politike zaposlovanja iz 50. člena tega zakona in je:
 - zmožna za delo,
 - prijavljena pri zavodu,
 - na razpolago za zaposlitev,
 - aktivni iskalec zaposlitve”.

(Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti)

”Obstajajo štirje bistveni elementi brezposelnosti:

- stanje brezposelnosti, ko osebe sploh ne delajo ali pa delajo s skrajšanim delovnim časom;
- voljnost opravljati delo, ki se izkazuje s tem, da se posamezniki javljajo službam za zaposlovanje in da sprejmejo delo, ki je zanje ustrezno;
- neprostovoljna brezposelnost, kar pomeni, da posameznik ni brezposeln po svoji krivdi, torej ni opustil dela, da ne sprejme ustreznega dela ali da se ni pripravljen prekvalificirati;
- pomanjkanje ustreznega dela”. (Svetlik, 1985, str. 20–21)

3.1 VRSTE BREZPOSELNOSTI

Brezposelnosti se razlikujejo po namenu brezposelnosti oziroma vzroku. Poznamo različne vrste, in sicer: frikcijsko, strukturno, ciklično, prikrito, tehnološko in prostovoljno.

3.1.1 FRIKCIJSKA BREZPOSELNOST

”Frikcijska brezposelnost se pojavlja zaradi stalne menjave zaposlitve prebivalstva, ki je normalno zaposleno. Sem sodijo selitve prebivalstva med različnimi mesti in regijami in s tem povezano iskanje nove zaposlitve, začasna nezaposlenost šolajoče se mladine, ki konča šolanje in išče službo, menjavanje zaposlitve zaradi težnje po spremembi delovnega okolja. Takšna zaposlitev je samo začasna, kratkotrajna, traja lahko od enega dneva do nekaj mesecev in predstavlja samo obdobje med dvema zaposlitvama”. (Hrovatin, 2007, str. 206)

3.1.2 STRUKTURNA BREZPOSELNOST

”Strukturna brezposelnost označuje neusklajenost med ponudbo in povpraševanjem po delavcih. Neusklajenost se lahko pojavi zaradi novega povpraševanja po eni vrsti dela, medtem ko upada povpraševanje po drugi vrsti dela in se ponudba ne prilagodi dovolj hitro. Pogosto vidimo strukturna neskladja med različnimi poklici in regijami, ko nekateri sektorji rastejo, medtem ko so drugi v upadanju”. (Samuelson & Nordhaus, 2002, str. 567)

3.1.3 CIKLIČNA BREZPOSELNOST

”Ciklična brezposelnost nastane, ko gospodarska aktivnost stagnira in stopnja rasti BDP nazaduje ali je celo negativna, se zmanjšuje celotno agregatno povpraševanje po delovni sili. Vsi ali večina sektorjev zmanjšujejo proizvodnjo in odpuščajo delovno silo, zato se nezaposlenost lahko pojavlja med vsemi kategorijami zaposlenih ne glede na vrsto dela”. (Hrovatin, 2007, str. 206)

3.1.4 PRIKRITA BREZPOSELNOST

“Prikrito brezposelni so ljudje, ki niso zaposleni, ne iščejo zaposlitve ali pa se to iskanje nikjer ne registrira, vendar so se pripravljene takoj ali ob določenih pogojih zaposliti”. (Svetlik, 1985, str. 43)

“Prikrita brezposelnost sestoji iz podzaposlenosti in latentne brezposelnosti. V prvem primeru gre za osebe, ki so sicer zaposlene, vendar ne dovolj produktivno izkoriščene, v drugem pa za osebe, ki niso zaposlene, niti ne iščejo zaposlitve aktivno”. (Svetlik, 1985, str. 45)

3.1.5 TEHNOLOŠKA BREZPOSELNOST

Tehnološka brezposelnost nastaja zaradi uvajanja novih tehnologij, inovacij, robotizacije, ki pa ne zagotavlja novih delovnih mest, temveč zmanjšano zaposlovanje oziroma odpuščanje.

3.1.6 PROSTOVOLJNA BREZPOSELNOST

V prostovoljno brezposelnost sodijo berači, potepuhi in delavci, ki niso pripravljene delati za normalne plače. (Svetlik, 1985)

3.2 VZROKI BREZPOSELNOSTI

Vzrokov brezposelnosti je več, po lastni volji ali s strani delodajalca. Nekateri se ne zaposlijo, ker po tem ni potrebe, nekateri se pa nočejo zaposliti, saj s tem dobijo socialno podporo, ki je očitno dovolj velika za preživetje. Vedno več se govori o staranju prebivalstva, kar je tudi eden izmed vzrokov, zakaj mladi ostajajo brez zaposlitve. Veliko k nezaposlenosti pripomore tudi neustrezna izobrazba, saj, ko smo mladi, ne pomislimo tako daleč v prihodnost. Hkrati pa obstaja za določen poklic veliko več povpraševanja, kot je ponudbe. Tretji razlog pa je tudi gospodarska kriza.

3.2.1 PODALJŠEVANJE DELOVNE DOBE

Velik problem mladih pri zaposlovanju predstavlja tudi podaljševanje delovne dobe. Starejši morajo delati dlje, saj država preprosto nima dovolj denarja za izplačilo pokojnin. Veliko pa je tudi takih, ki bi že lahko uživali v zasluženi pokojnini, vendar jim finančno stanje tega ne dopušča in so tako še naprej zaposleni. Če se torej delovna doba podaljšuje, je posledično toliko manj delovnih mest za mlade, ki želijo služiti svoj denar. Ker nekateri kljub doseženim pogojem za pokojnino vztrajajo pri delu, mladim “kradejo” zaposlitve. Pravica do pokojnine je odvisna od starosti in delovne dobe. V letu 2017 veljajo naslednji pogoji: (Tabela 2: Pogoji za upokojitev

Tabela 2: Pogoji za upokojitev

ŽENSKE		MOŠKI	
STAROST	POKOJNINSKA DOBA	STAROST	POKOJNINSKA DOBA
59 let in 4 mesece	39 let in 8 mesecev brez dokupa	59 let in 8 mesecev	40 let brez dokupa
63 let in 6 mesecev	Najmanj 20 let	65 let	Najmanj 15 let zavarovalne dobe
65 let	Najmanj 15 let zavarovalne dobe		

Vir: ZPIZ (2017)

Ker so v Sloveniji plače in s tem tudi pokojnine zelo nizke, se veliko ljudi odloči odložiti pokojnino. Po trenutni lestvici ima ženska pri štiridesetih letih delovne dobe le 63,5 % pokojninske osnove, kar pa pri nizkih plačah ne pomeni veliko. Z odlaganjem pokojnine pa sledi tudi višja osnova. Višja pokojnina pripada:

”Ženski, ki je dopolnila najmanj 59 let in 4 mesece starosti ter 39 let in 8 mesecev pokojninske dobe brez dokupa in je odložila uveljavitev pravice do starostne pokojnine, se vsako nadaljnje leto pokojninske dobe brez dokupa, dopolnjene v obveznem zavarovanju po uveljavitvi ZPIZ-2, vendar največ do treh zaporednih let zavarovanja, ovrednoti tako, da so vsaki trije meseci pokojninske dobe brez dokupa vredni 1 odstotek. Eno leto tako odložene upokojitve je namesto 1,38 odstotka vredno 4 odstotke, tri leta pa namesto 4,14 odstotkov kar 12 odstotkov!

Popolnoma enaka spodbuda za odlog uveljavitve pravice do starostne pokojnine velja tudi za moškega, ki je dopolnil najmanj 59 let in 8 mesecev starosti ter 40 let pokojninske dobe brez dokupa. Eno leto odložene upokojitve je namesto 1,25 odstotka vredno 4 odstotke, tri leta pa so namesto 3,75 odstotka vredna kar 12 odstotkov!”

(Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje)

3.2.2 SVETOVNA GOSPODARSKA KRIZA

”Svetovna kriza se je začela leta 2008 s padcem finančnih velikanov, ki so desetletja delovali kot stebri razvoja zahodne družbe. Padec se je začel zaradi nepremišljenega ravnanja lastnikov globalnih družb in globalnih menedžerjev. S tem so zlomili družbe, kot so Lehman Brothers, zavarovalnica AIG, Royal Banks of Scotland in druge, ki so predstavljale temelje finančnega sistema v globalni tržni ekonomiji”. (Drobnič, 2009, str. 33)

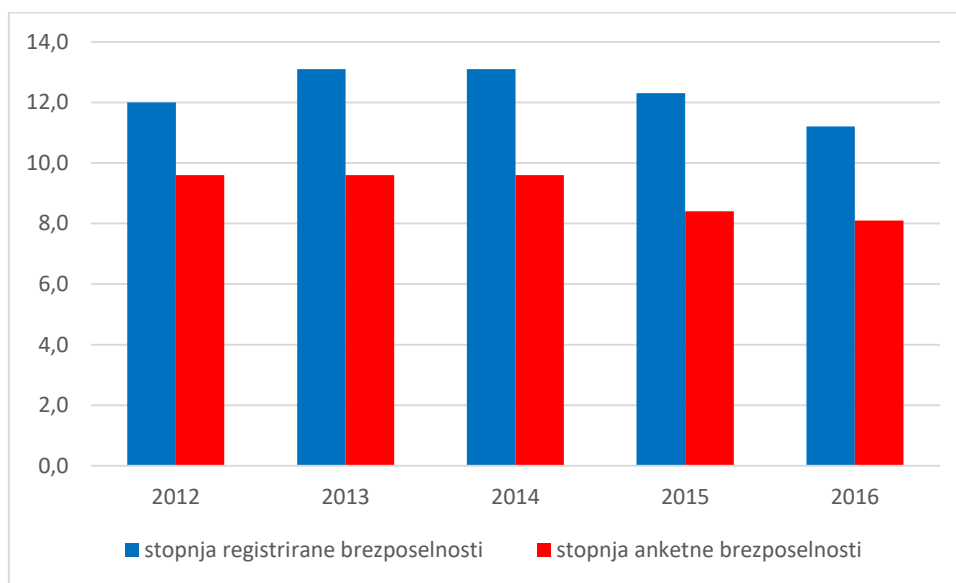
3.2.3 NEUSTREZNA IZOBRAZBA

Izobrazba na žalost ni več zagotovilo za zaposlitev. V Sloveniji je še vedno trend vpisa na družboslovne fakultete, ki pa počasi pojenja. Fakulteta za družbene vede in filozofska fakulteta beležita upadanje vpisa študentov, saj so ti poklici težko zaposljivi. Država na tem področju ne naredi veliko, saj bi lahko omejila vpis na srednje šole oziroma fakultete s poudarkom na družboslovju. Govori se, da imamo preveč ekonomistov, torej bi morali že z vpisom v srednje šole to omejiti in enako nadaljevati tudi z ekonomsko fakulteto, kamor letno sprejmejo novih 480 rednih študentov. Težava je tudi, da je vedno več diplomantov, za katere pa ni povpraševanja. Delodajalci iščejo predvsem kader s poklicno izobrazbo, saj so med drugimi diplomanti ali še višje izobraženi ljudje dražji, kar pa za delodajalce predstavlja dodatni strošek.

3.3 MERJENJE BREZPOSELNOSTI

V Evropi se brezposelnost večinoma meri na dva načina (Grafikon 5): registrirana brezposelnost in anketna brezposelnost (več o tem v razdelkih 3.3.1 in 3.3.2). V obeh primerih pride do velikih odstopanj, kar pa ne pomeni, da je katera boljša ali bolj natančna. Razlikujeta se predvsem po definicijah, kaj brezposelnost pravzaprav je. Običajno je več registrirano kot anketno brezposelnih. Anketno brezposelnih je manj, saj nekateri delajo brez pogodb, kljub temu pa v anketi pravijo, da so zaposleni.

Grafikon 5: Stopnja brezposelnosti v Sloveniji

Vir: SURS (2017)

3.3.1 REGISTRIRANA BREZPOSELNOST

Registrirano brezposelnost izvaja Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. "Registrirane brezposelne osebe so iskalci zaposlitve od 15. do 65. leta starosti:

- ki niso v delovnem razmerju,
- niso samozaposleni,
- niso poslovodne osebe v osebni družbi ali enoosebni družbi z omejeno odgovornostjo ter zavodu,
- niso kmetje, niso upokojenci, nimajo statusa dijaka, vajenca, študenta ali udeleženca izobraževanja odraslih, mlajšega od 26 let,
- so zmožni za delo,
- so prijavljeni na ZRSZ,
- aktivno iščejo zaposlitev in so pripravljeni sprejeti ustrezno oziroma primerno zaposlitev, ki jim jo ponudi ZRSZ ali drug izvajalec storitve posredovanja zaposlitve."

(SI-STAT)

3.3.2 ANKETNA BREZPOSELNOST

Anketno brezposelnost izvaja Mednarodna organizacija dela (ILO), ki stopnjo nezaposlenosti izračuna na podlagi anket, ki jih občasno izvaja med prebivalstvom. Po njihovi metodi brezposelne osebe izpolnjujejo naslednja merila:

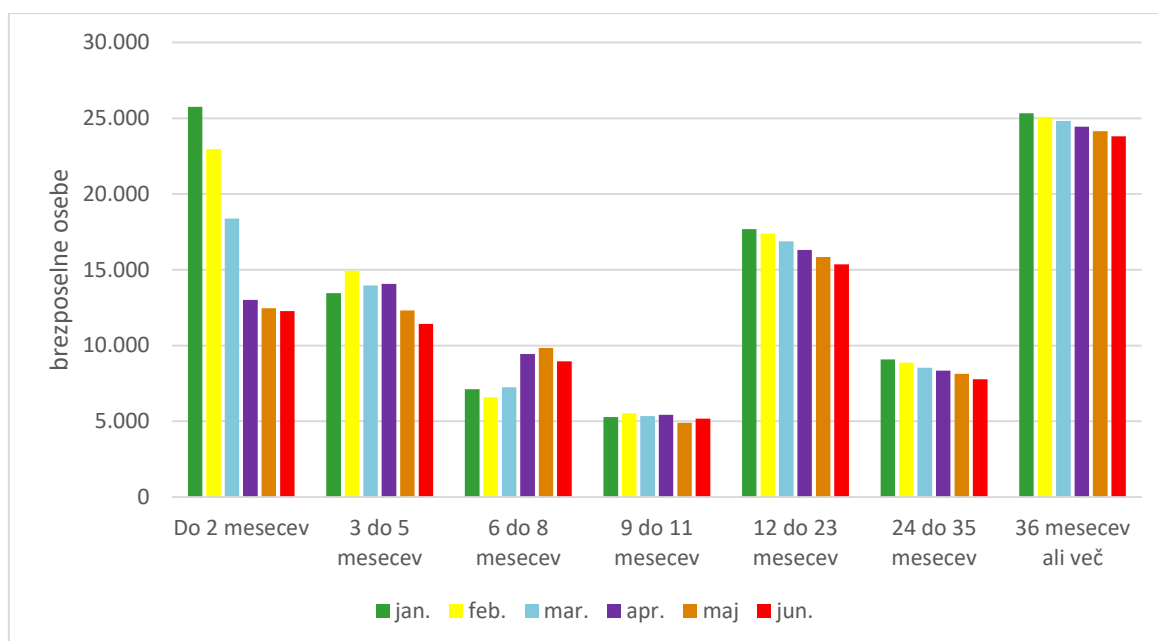
- v tednu pred anketiranjem niso opravili niti ene ure dela za plačilo in niso zaposleni niti samozaposleni,
- so v zadnjih štirih tednih pred anketiranjem aktivno iskali zaposlitev,
- so pripravljeni sprejeti delo takoj ali v roku dveh tednov od dneva anketiranja".

(ILO definicija, Kajzer, 2006, str. 86)

3.4 TRAJANJE BREZPOSELNOSTI

Brezposelnost traja zelo različno in od vsakega posameznika posebej je odvisno, kako hitro se želi ponovno zaposliti. V prvih treh mesecih letošnjega leta je bilo povprečno 25.076 nezaposlenih 36 mesecev ali več, kar lahko nakazuje, da pri njih ni resnega namena za zaposlitev. Medtem ko jih veliko odlaša z zaposlitvijo, pa je bilo povprečno kar 22.369 takšnih oseb, ki so si delo našli že po dveh mesecih brezposelnosti. Takšne osebe so zelo zagnane za delo in si iščejo delo na kateremkoli področju. Vse tri mesece je bilo v šestih kategorijah trajanja brezposelnosti približno enako število nezaposlenih, razen v kategoriji do dveh mesecev, kjer se je od januarja pa do marca število zmanjšalo za 7.375. V tem času se je zmanjšalo tudi število vseh nezaposlenih, in sicer za 8.547 oseb (Grafikon 6).

Grafikon 6: Trajanje brezposelnosti (2017)

Vir: ZRSZ (2017)

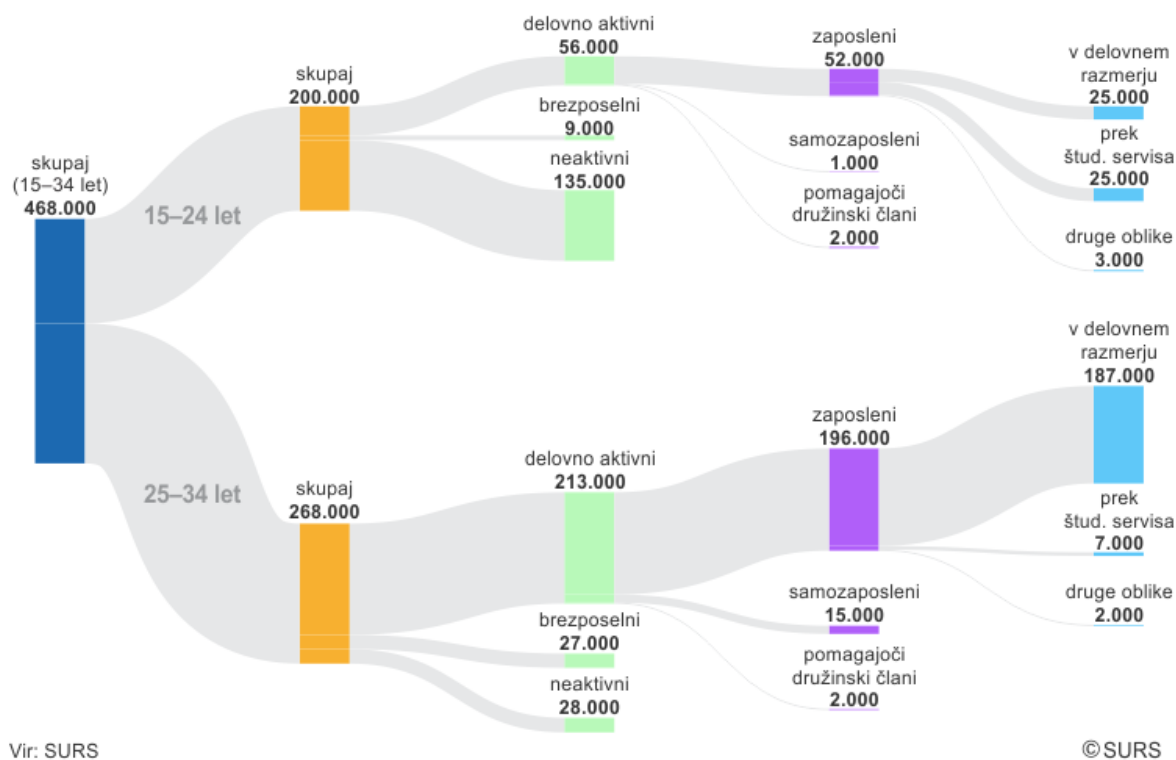
4 BREZPOSELNOST MLADIH

4.1 MLADI

Ministrstvo za šolstvo in šport pravi, da so mladi mladostniki in mlade odrasle osebe obeh spolov, stari od 15. do dopolnjenega 29. leta. V Sloveniji je mladih 323.349, kar predstavlja skoraj 16 % celotne populacije. **Napaka! Vira sklicevanja ni bilo mogoče najti.** prikazuje skupno število mladih do 24 let in njihovo aktivnost. Delovno aktivnih je 56000, od tega jih je 52000 zaposlenih, 1000 samozaposlenih in 2000 pomagajočih družinskih članov. Enako število mladih je v delovnem razmerju kot zaposlenih preko študentskih servisov. Več kot polovica mladih je delovne izkušnje pridobila že med šolanjem.

Slika 2: Mladi po statusu aktivnosti

Mladi po statusu aktivnosti, 2. četrtnje 2016

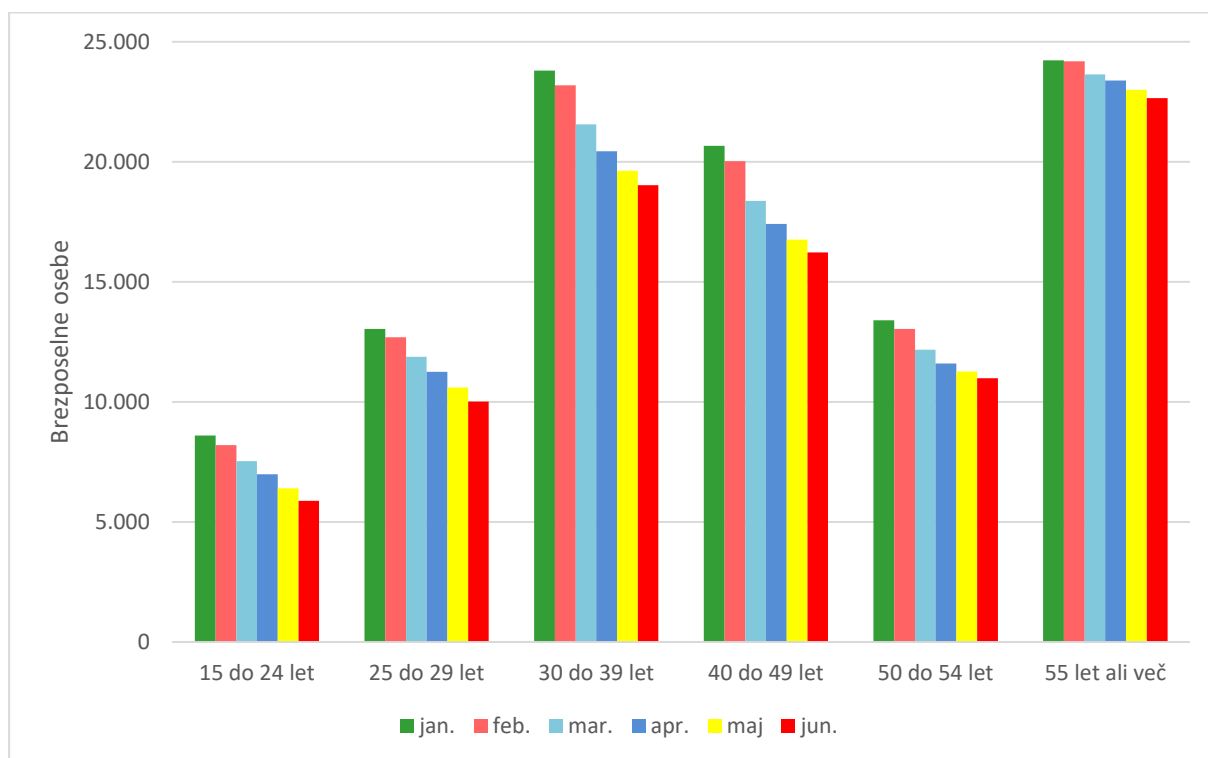
Vir: SURS (2017)

4.2 BREZPOSELNOST PO STAROSTI

V Sloveniji je bilo leta 2017 največ brezposelnih oseb, starih nad 55 let, čemur kot vzrok pripisujem zapiranje tovarn, kjer je delala večinoma starejša populacija, zdaj pa so ostali nezanimiva in odpisana delovna sila. Med mladimi je več brezposelnih od 25. leta naprej,

saj mladi, kolikor je mogoče, izkoristijo status študenta in delajo preko študentskih del. Veliko dijakov in študentov se zaradi današnjega trga in številnih ugodnosti fiktivno vpiše na srednjo šolo ali fakulteto. Po medijskem poročanju je takšnih približno polovica. S takim vpisom pridobijo različne pravice, kot so zdravstveno zavarovanje po starših, delo preko študentskih napotnic, subvencioniran prevoz in tudi študentske bone. Po 26. letu pa tako ugodno življenje ni več mogoče, zato se tudi brezposelnost kar poveča (Grafikon 7).

Grafikon 7: Brezposelnost 2017

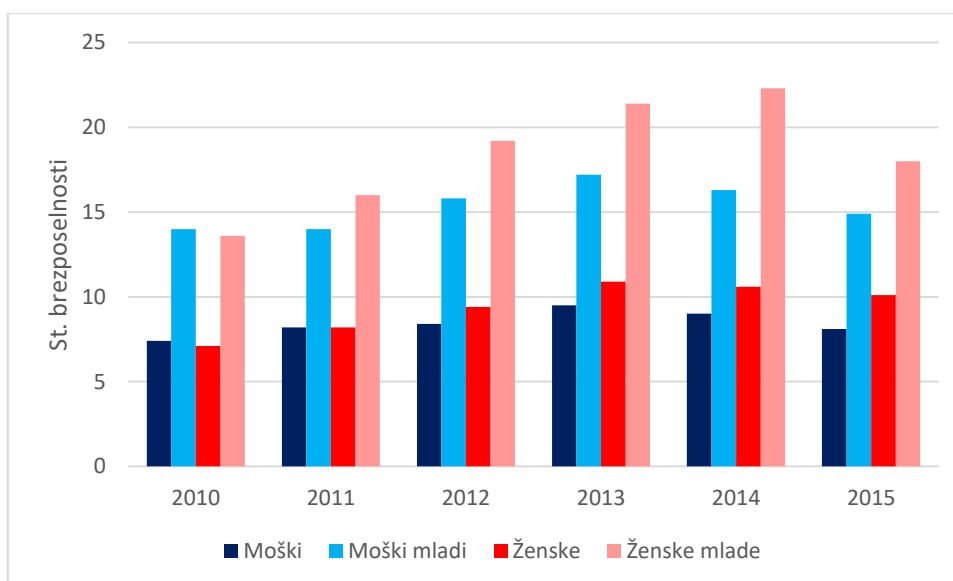

Vir: ZRSZ (2017)

4.3 BREZPOSELNOST PO SPOLU

Kot je vidno iz grafa (Grafikon 8), močno prevladuje brezposelnost mladih in pa tudi žensk, ki se velikokrat ne zaposlijo in ostanejo doma kot gospodinje. Moški veliko hitreje najdejo zaposlitev in imajo manj prehodov med zaposlitvijo in nezaposlenostjo. Ženskam oviro na trg dela predstavlja tudi načrtovanje družine in rojstvo otrok. Tudi delodajalci neradi zaposlijo žensko v pričakovanju ali že z majhnimi otroki. Poleg tega se populacija ženskega spola odloča za terciarno izobraževanje, medtem ko je na trgu večje povpraševanje po poklicni izobrazbi. Največja razlika med spoloma je bila leta 2014, ko je bilo 1,6 odstotne točke več zaposlenih moških kot žensk. Pri mladih pa je zaznati večjo razliko, saj le-ta znaša 6 odstotnih točk.

Grafikon 8: Brezposelnost po spolu

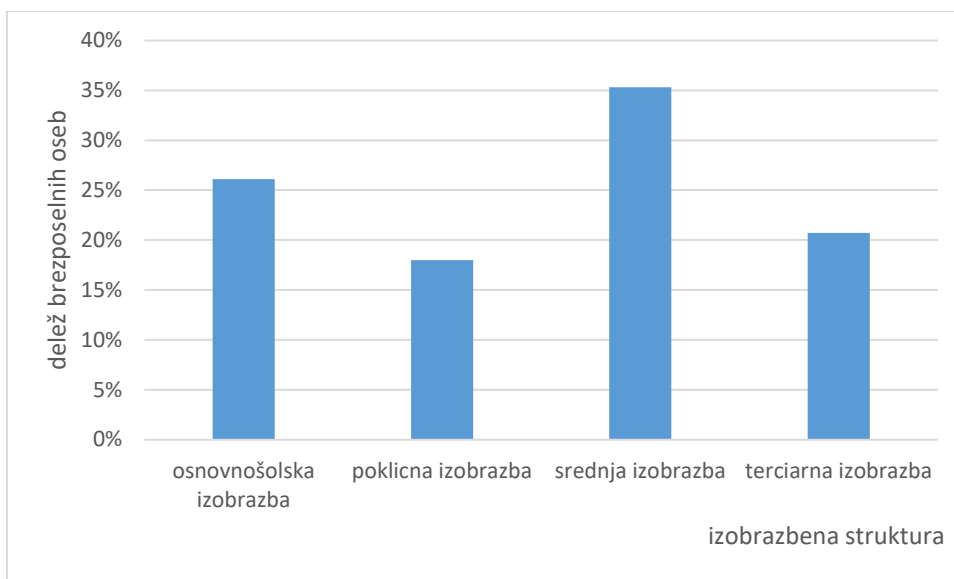

Vir: SURS (2017)

4.4 BREZPOSELNOST MLADIH PO IZOBRAZBI

»Kaj nas v življenju veseli? Kaj bomo delali nadaljnjih 40 let? Katero šolo izbrati?« Na takšna in podobna vprašanja moramo odgovoriti že pri rojstnih 15. letih. S trenutkom, ko se osnovnošolec vpiše v srednjo šolo, si začne sam oblikovati življenje, kar pa je najstnikom težko dopovedati. Delež tistih, ki se vpišejo v terciarno izobraževanje, se povečuje, hkrati pa se povečuje tudi njihova brezposelnost. Za veliko ponujenih služb so ljudje s končano višjo šolo nezanimivi kader, saj imajo previsoko izobrazbo. Vidimo (Grafikon 9), da je najmanj nezaposlenih s poklicno izobrazbo, ki so najbolj zaželen delovni kader, še posebej med moškimi. Še vedno pa veliko težavo predstavljajo nezaposleni z osnovnošolsko izobrazbo, delež katerih se sicer zmanjšuje, vendar pa morajo kasneje pridobiti vsaj srednješolsko izobrazbo. Delavci z nizko izobrazbo so večinoma zaposleni kot zidarji, natakarji, prodajalci, pometači, čistilci ...

Grafikon 9: Izobrazbena struktura brezposelnih mladih (15-29 let

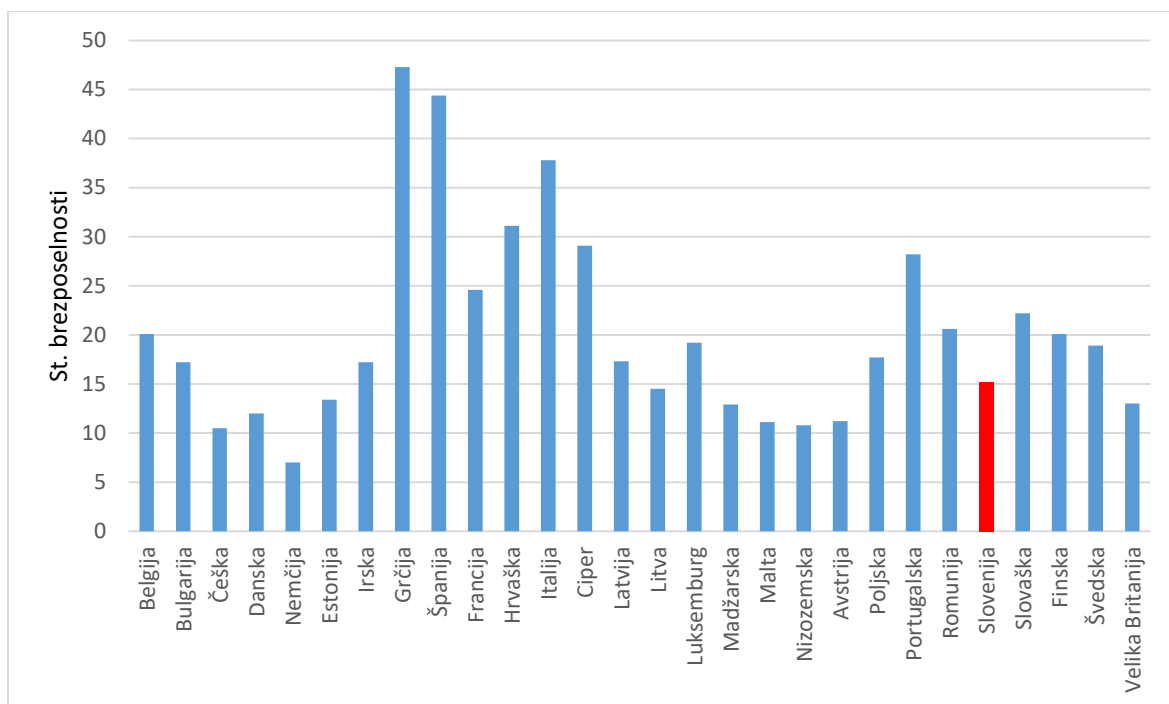

Vir: ZRSZ (2017)

4.5 BREZPOSELNOST MLADIH V EU

Brezposelnost v Evropski uniji (EU) se je gibala podobno kot v Sloveniji, le da je bila v Sloveniji vedno nižja kot v EU, razen v letih 2002 in 2013. Z iskanjem služb imajo mladi veliko težav tudi drugje po Evropi. V EU je bilo leta 2016 povprečno 20,16 % mladih brez službe, kar pomeni, da je Slovenija s 15,2 % celo pod povprečjem. Mladi imajo najslabši položaj v Grčiji, kjer je nezaposlena skoraj vsaka druga mlada oseba (47,3 %), takoj za njimi pa je Španija s 44,4 %. Če pogledamo sosednje države, je na področju zaposlovanja mladih najboljše v Avstriji (11,2 %), ki pa je pred nami le še za 4 odstotne točke. Zelo slabo stanje je v Italiji (37,8 %) in tudi na Hrvaškem (31,1 %). V Grafikonu 10 so predstavljeni podatki le za mlade, stare od 15 do 25 let, saj jih tako predstavlja Statistični urad Evropske unije.

Grafikon 10: Brezposelnost mladih v Evropski uniji 2016 (15-25 let)

Vir: EUROSTAT (2017)

4.6 DEFICITARNI POKLICI

Deficitarni poklici so poklici, za katere se odloča vedno manj ljudi, vendar so še kako pomembni za vsakdanje življenje. Ministrstvo se je na podlagi vpisov učencev v srednje šole odločilo, da za nekatere izobraževalne programe dodeli štipendije in s tem privabi več učencev. Štipendije za deficitarne poklice so namenjene dijakom, ki se izobražujejo za poklice, za katere na trgu dela ni dovolj kadra glede na potrebe delodajalcev.

Deficitarni poklici za šolsko leto 2017/2018:

- kamnosek,
- mehatronik operator,
- izdelovalec/izdelovalka kovinskih konstrukcij,
- inštalater/inštalaterka strojnih inštalacij,
- oblikovalec kovin orodjar/orodjarka,
- električar/električarka,
- avtokaroserist/avtokaroseristka,
- pek/pekovka,
- slaščičar/slaščičarka,
- mesar/mesarka,
- tapetnik/tapetnica,
- mizar/mizarka,

- zidar/zidarka,
 - tesar/tesarka,
 - klepar-krovec/kleparka-krovka,
 - izvajalec/izvajalka suhomontažne gradnje,
 - slikopleskar-črkoslikar/slikopleskarka-črkoslikarka,
 - pečar– polagalec keramičnih oblog/pečarka –polagalka keramičnih oblog,
 - gozdar/gozdarka,
 - dimnikar/dimnikarica.
- (Sklad – kadri)

4.7 ISKANJE ZAPOSLOTITVE

Šolanje smo zaključili, v roki držimo spričevalo, diplomsko ali magistrsko delo in se sprašujemo, kako naprej. Po končanem šolanju se pričejejo počitnice, toda oditi moramo novim izzivom nasproti. Poiskati si moramo zaposlitev, toda tako, ki nas bo veselila in jo bomo z veseljem vsakodnevno opravljali. Prvi iskalci zaposlitve so za delodajalce nezanimivi, saj nimajo delovnih izkušenj, toda po podatkih statističnega urada je med izobraževanjem delalo kar 57,9 % mladih, bodisi za plačilo ali prostovoljno, med višješolskim izobraževanjem pa celo 87 %.

Iskanje zaposlitve se najpogosteje začne z mreženjem, ko prijateljem, znancem ali sorodnikom omenimo, da iščemo zaposlitev. Vedno večji pomen pa imajo tudi družbena omrežja, kjer obstajajo različne skupine, kamor delodajalci ali pa člani skupine objavijo zaposlitveni oglas. Gre za najlažje iskanje, saj samo omenimo, katero delovno mesto iščemo, potem pa nam omenjeni člani dostavijo stike različnih delodajalcev. Naslednja možnost je seveda prijava na Zavodu za zaposlovanje, kjer nam svetujejo, spodbujajo k pisanju prošelj in nam pomagajo priti do razgovora z delodajalci. Včasih smo službe iskali preko oglasov v časopisih, zdaj pa to poteka kar preko zaposlitvenih portalov, ki jih je že kar nekaj. Posamezni oglasi se sicer ponavljajo v več portalih. Zanimivi zaposlitveni portali so:

- Moje delo.com,
- MojaZaposlitev.si,
- Zaposlitev.net,
- Xpress Job,
- inZaposlitev,
- Stepstone,
- CollegeGrad,
- Cerca lavoro.com,
- Prosta delovna mesta,
- Zaposlitev.info,
- najZaposlitev.si,
- Idejnik.si ...

Podobno vlogo kot Zavod pa imajo tudi kadrovske agencije, preko katerih je, če sodim po izkušnjah v domačem krogu, to še najboljša in najlažja pot do zaposlitve. Pri izbiri agencije pa je treba biti zelo pazljiv, saj niso vse agencije "prijazne" do zaposlenih. V Sloveniji so se prve agencije razvile leta 1994 in do zdaj je število narastlo že na 106 agencij. Večje agencije v Sloveniji so:

- Adecco,
- Agencija M servis,
- Atama,
- Manpower,
- Trenkwalder,
- Trummer,
- Competo,
- Hill International,
- Kadis,
- Profil ... (ZRSZ)

4.8 POSLEDICE BREZPOSELNOSTI

Brezposelnost na človeka ne vpliva dobro, zato je najbolje, da se z dejstvom najhitreje soočimo. Brezposelnost posameznika se pozna tudi državi, saj ta pobere manj davkov, s tem pa ima tudi manj dohodkov. Poznamo različne posledice, ki pa se med seboj povezujejo. Mladi so brez zaposlitve finančno odvisni od svojih staršev, kar je tudi posledica mladih pri ustvarjanju svojega doma in družine. Starost žensk in moških se dviguje tako pri odhajanju na svoje domovanje, porokah in prvih otrocih.

5 BREZPOSELNOST MLADIH PO SLOVENSKIH OBČINAH

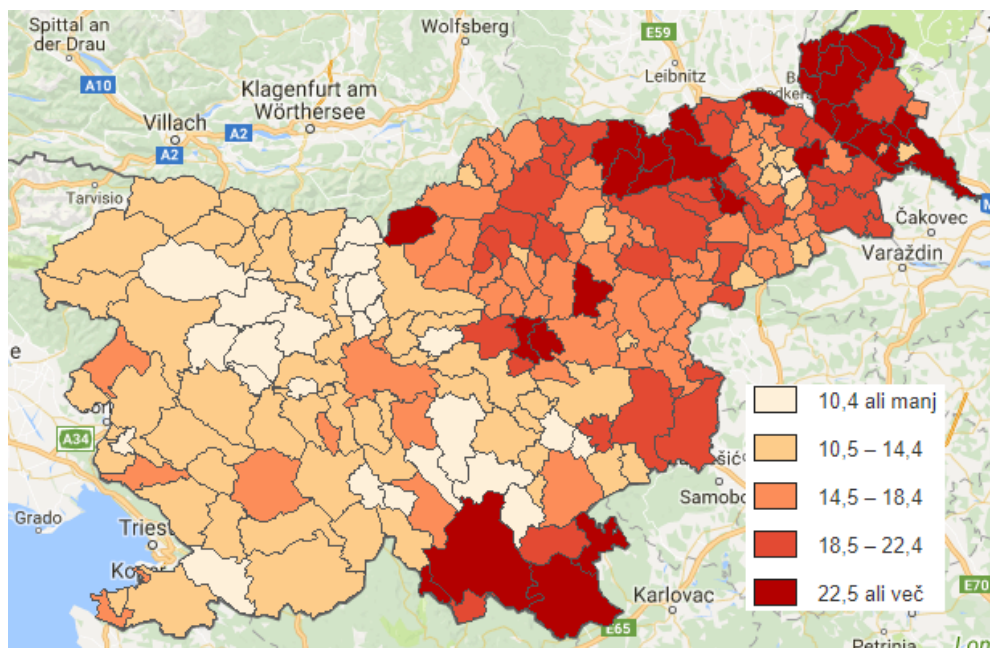
5.1 OBČINE

Slovenija ima 12 statističnih regij, (obalno-kraška, primorsko-notranjska, goriška, gorenjska, osrednjeslovenska, jugovzhodna Slovenija, posavska, zasavska, savinjska, koroška, podravska, pomurska), znotraj teh pa 212 občin. Zakon pravi, da mora imeti občina najmanj 5000 prebivalcev, razen če gre za ustanovitev nove občine z združitvijo dveh ali več občin. Pogoj s številom prebivalcev se lahko zaradi geografskih, obmejnih, narodnostnih, zgodovinskih ali gospodarskih razlogov tudi omili na 2000 prebivalcev. Po podatkih s statističnega urada ima trenutno več kot polovica slovenskih občin manj kot 5000 prebivalcev (110). Kar je najbolj zanimivo, je to, da ima 26 občin celo manj kot 2000 prebivalcev, občina Hodoš samo 367. (Zakon o lokalni samoupravi, člen 13.a)

5.2 KVANTITATIVNA ANALIZA BREZPOSELNOSTI MLADIH V SLOVENSKIH OBČINAH

Brezposelnost je odvisna od tega, v katerem delu države oziroma občine živimo. Za začetek sem znotraj regij pregledala, katera občina ima največ mladih brez zaposlitve. Izbrala sem leto 2013, ko je bila v zadnjih sedmih letih najvišja brezposelnost mladih, ki sem ga primerjala z letom 2016. Med mlade so štete osebe, stare od 15 do 29 let. V spodnji sliki (**Napaka! Vira sklicevanja ni bilo mogoče najti.**) je predstavljena brezposelnost mladih po posameznih občinah.

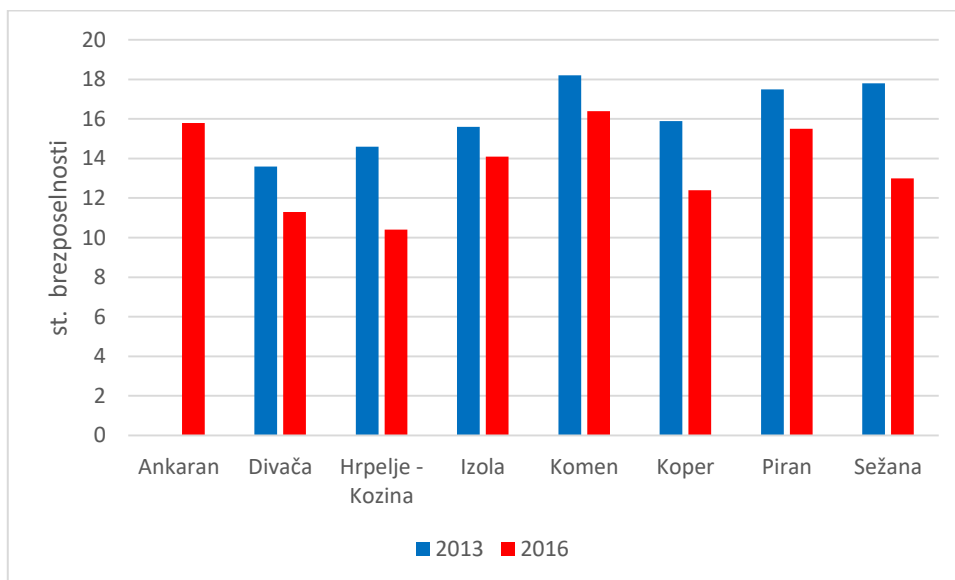
Slika 3: Brezposelnost mladih (15-29 let) v slovenskih občinah

Vir: Gis stat (2017)

Kot se vidi na Grafikonu 11, je bila brezposelnost leta 2013 kar občutno višja kot leta 2016. Največji delež mladih brez zaposlitve je v Komnu (16,4 %), najmanj pa v občini Hrpelje - Kozina (10,4 %). Največji napredek v zmanjševanju brezposelnosti mladih je uspelo Sežani (4,3 odstotne točke), medtem ko se je najslabše odrezala občina Izola (1,5 odstotne točke). Ankaran je postal občina že leta 2011, vendar so podatki za brezposelnost dosegljivi šele od leta 2015 dalje.

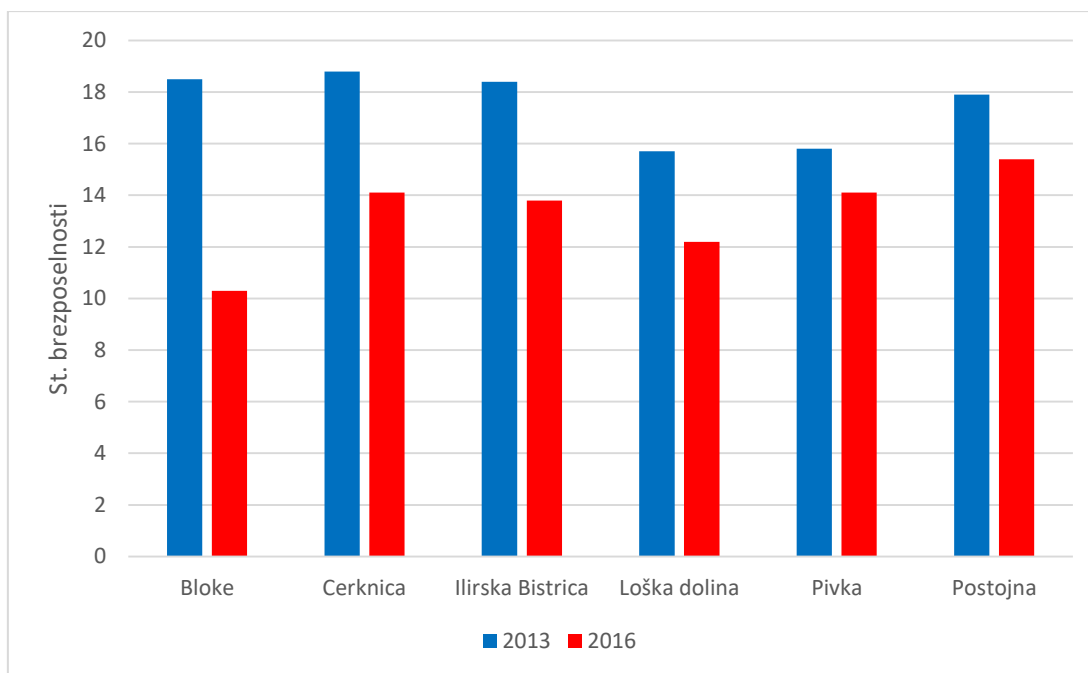
Grafikon 11: Delež brezposelnosti mladih v obalno-kraški regiji

Vir: SURS (2017)

Tudi v tej regiji se brezposelnost mladih zmanjšuje (Grafikon 12). Najmanj nezaposlenih je v občini Bloke (10,3 %), kjer se opazi tudi največji napredek, sledi Loška dolina (12,2 %) in nato Ilirska Bistrica (13,8 %). V največji občini v regiji – Postojni je tudi najvišja brezposelnost, in sicer 15,4 %.

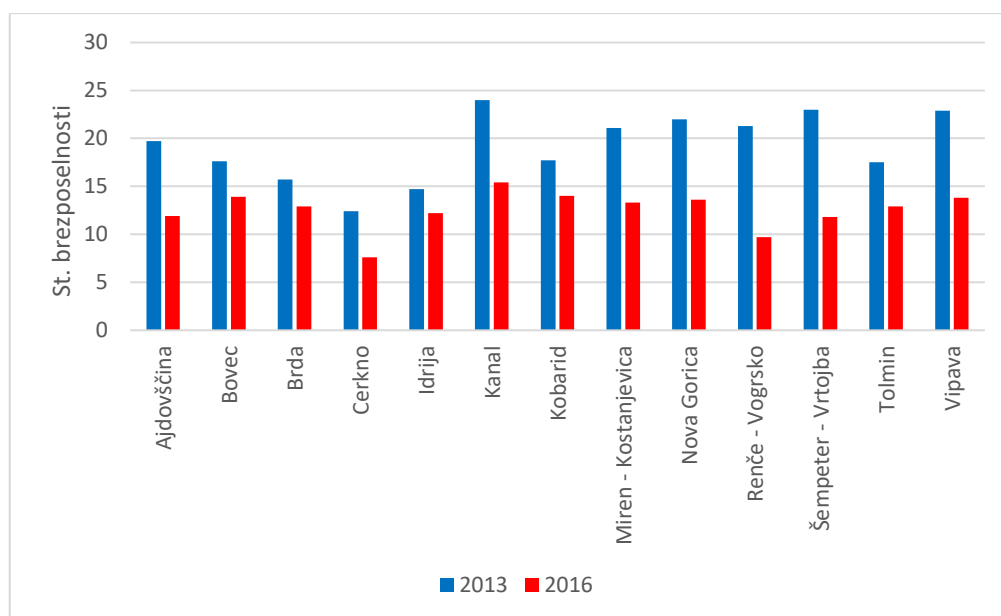
Grafikon 12: Delež brezposelnosti mladih v primorsko-notranjski regiji

Vir: SURS (2017)

Tako leta 2013 kot 2016 je imela največjo nezaposlenost med mladimi občina Kanal, ki pa jo je iz 24 % zmanjšala na 15,4 %. V tej regiji močno izstopata občini Renče - Vogrsko in Šempeter - Vrtojba, ki sta v treh letih največ naredili glede nezaposlenosti mladih, saj sta jo zmanjšali za več kot 11 odstotnih točk. V goriški regiji je delež mladih v vseh občinah približno enak (14 %), razen v občini Vipava, kjer 17 % vseh prebivalcev predstavljajo mladi. V goriški regiji so vse občine pod slovenskim povprečjem nezaposlenosti mladih (Grafikon 13).

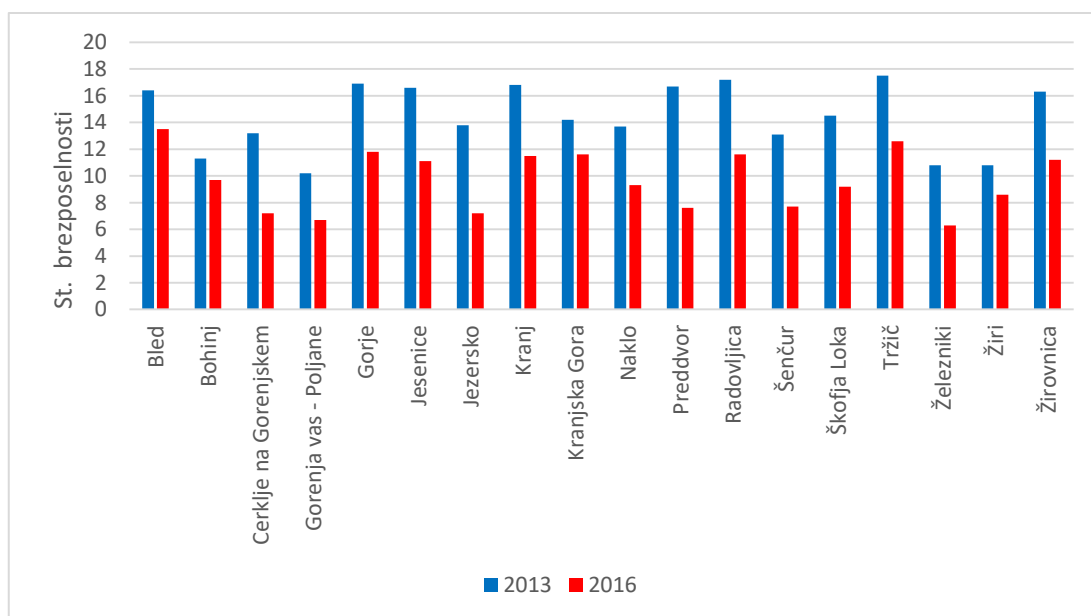
Grafikon 13: Delež brezposelnosti mladih v goriški regiji

Vir: SURS (2017)

Občina Jezersko ima le 5 mladih brez zaposlitve, vendar to predstavlja sorazmerno visokih 7,2 % mladih brez zaposlitve. V obeh omenjenih letih ima veliko nezaposlenih občina Bled, kar pa je zelo zanimivo glede na to, da je Bled veliko turistično naselje in bi mladi lahko dobili svojo priložnost za zaposlitev. Leta 2013 je bilo za mlade najslabše poskrbljeno v Trzinu (17,5 %), leta 2016 pa na Bledu (13,5 %). (Grafikon 14)

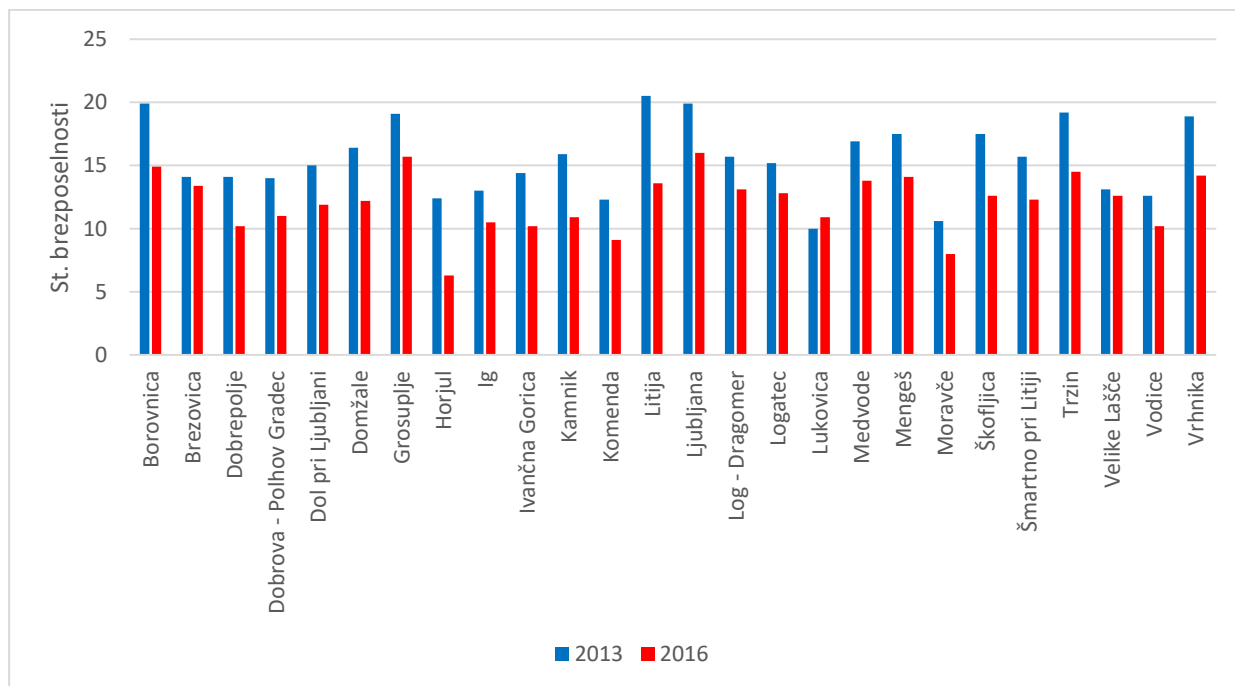
Grafikon 14: Delež brezposelnosti mladih v gorenjski regiji

Vir: SURS (2017)

Leta 2016 je bilo v Ljubljani 2556 mladih brez zaposlitve, kar predstavlja 16 %. V občini Lukovica pa je brezposelnost celo narasla, in sicer za slabo odstotno točko (10,9 %). Kot je razvidno, je za mlade najboljše poskrbljeno v Horjulu (6,3 %), Moravčah (8 %) in Komendi (9,1 %), ki so edine občine v osrednjeslovenski regiji z manj kot 10-odstotno nezaposlenostjo. (Grafikon 15)

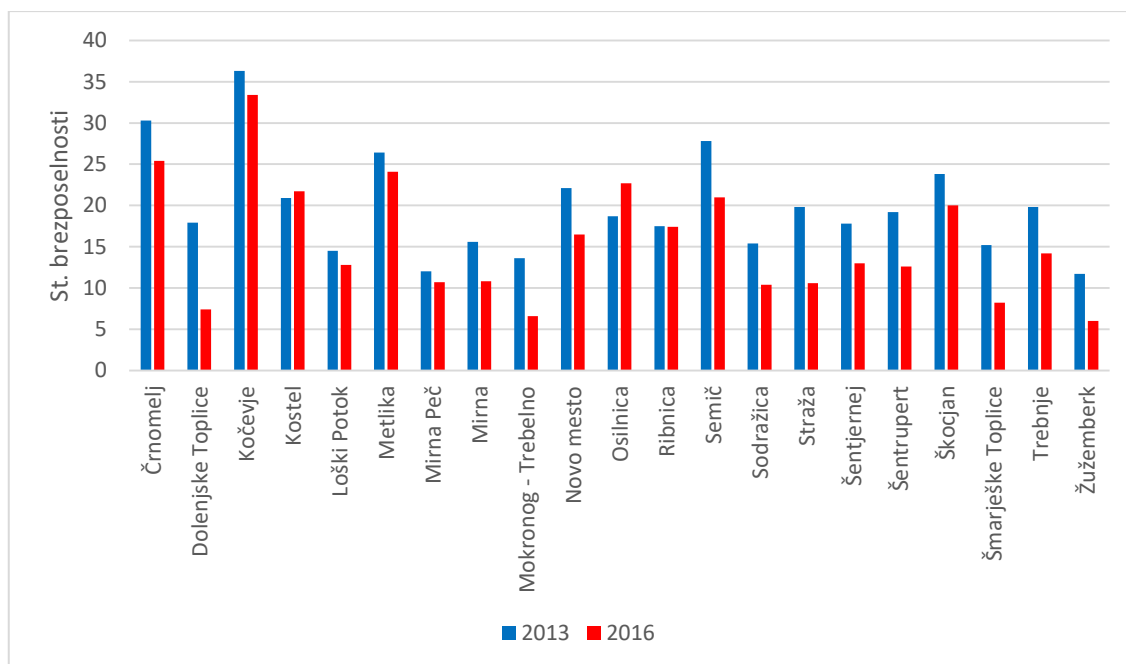
Grafikon 15: Delež brezposelnosti mladih v osrednjeslovenski regiji

Vir: SURS (2017)

Tudi v JV Sloveniji je opaziti padanje brezposelnosti, edino v občini Osilnica je zaznati porast (4 odstotne točke). Največjo razliko je naredila občina Dolenjske Toplice, ki ima za 10 odstotnih točk manjšo nezaposlenost, medtem ko je Loški Potok v treh letih dodatno zaposlil le 3 mlade osebe. Najslabše je za mlade poskrbljeno v Kočevju, kjer je kar 33 % mladih nezaposlenih, kar pa je verjetno posledica tudi slabih prometnih povezav do večjih mest. (Grafikon 16)

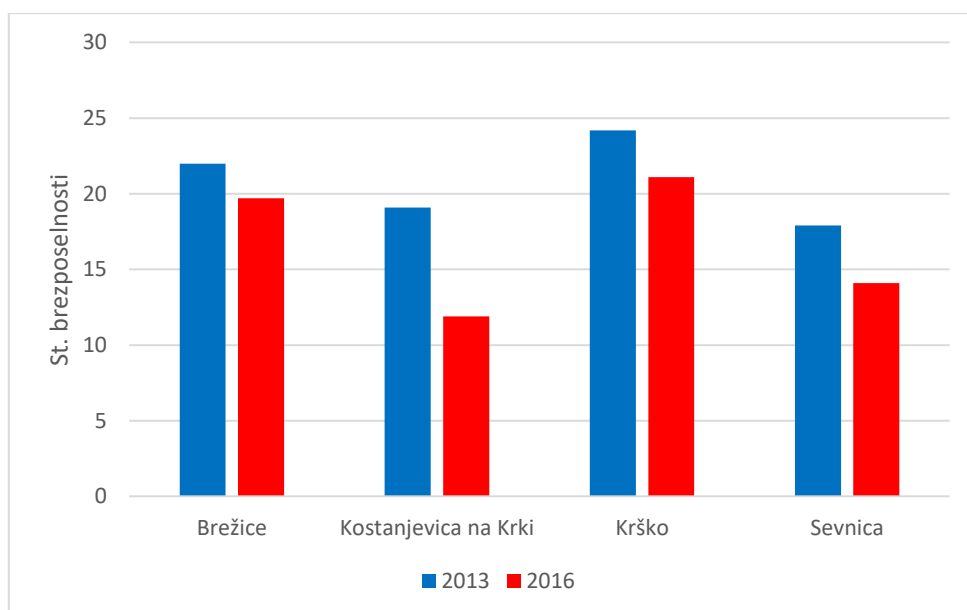
Grafikon 16: Delež brezposelnosti mladih v jugovzhodni Sloveniji

Vir: SURS (2017)

V posavski regiji ležijo le 4 občine, med katerimi je za mlade najboljše poskrbljeno v Kostanjevici na Krki (11,9 %), sledi Sevnica (14,1 %), Brežice (19,7 %) in nazadnje Krško z več kot 20-odstotno nezaposlenostjo. (Grafikon 17)

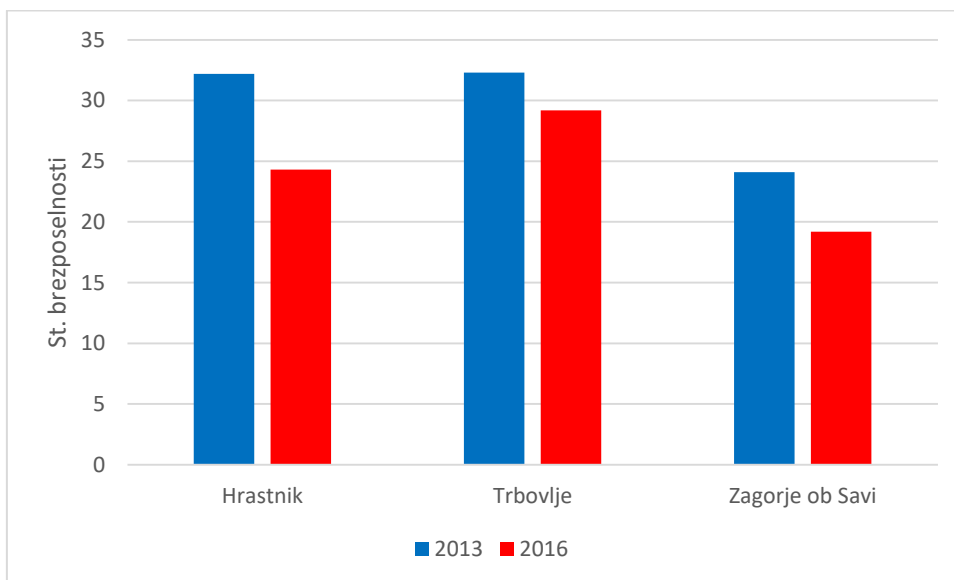
Grafikon 17: Delež brezposelnosti mladih v posavski regiji

Vir: SURS (2017)

Iz Grafikona 18 je razvidno, da je največ mladih nezaposlenih v občini Trbovlje (29,2 %), sledi Hrastnik (24,3 %) in nato še Zagorje ob Savi (19,2 %). Občina Hrastnik je nezaposlenost iz leta 2013 zmanjšala za 7,9 odstotne točke, Trbovlje za 3,1-odstotne točke in Zagorje ob Savi 4,9 odstotne točke.

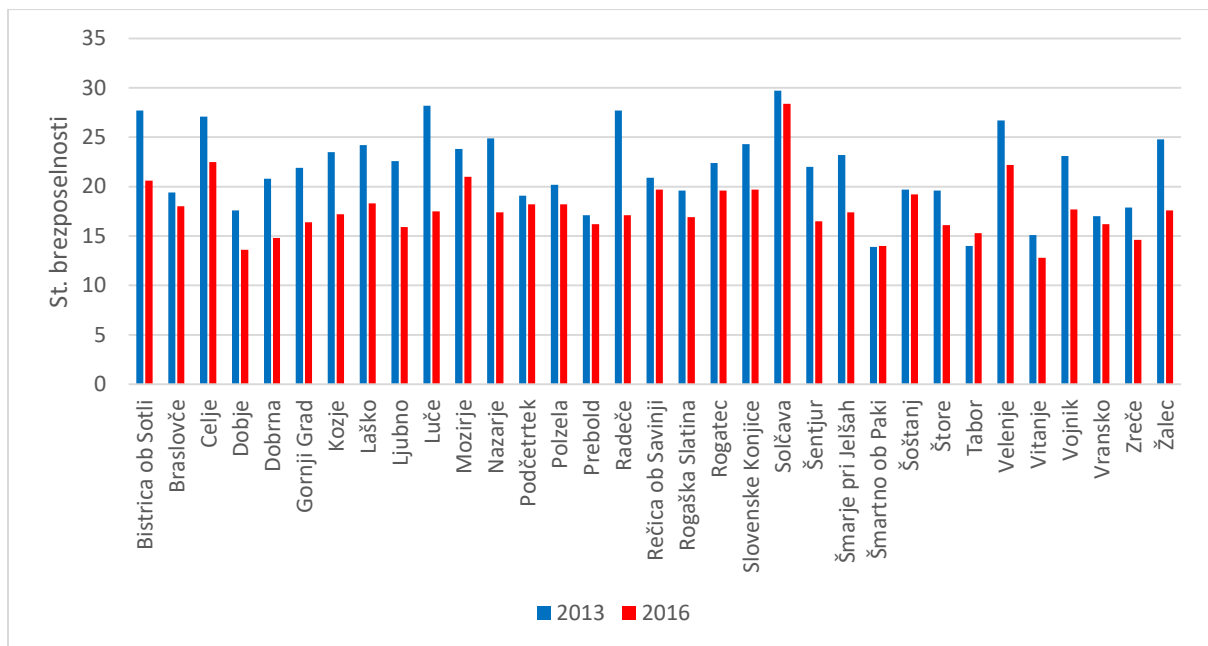
Grafikon 18: Delež brezposelnosti mladih v zasavski regiji

Vir: SURS (2017)

V savinjski regiji je zaznati porast nezaposlenosti v občinah Tabor (1,3 odstotne točke) in Šmartno ob Paki (0,1 odstotne točke). Za mlade je najbolj poskrbljeno v občinah Vitanje (12,8-odstotna brezposelnost mladih), Dobje (13,6 %) in Šmartno ob Paki (14 %). V tej regiji je v povprečju brezposelnost mnogo višja kot v zahodnem delu države. (Grafikon 19)

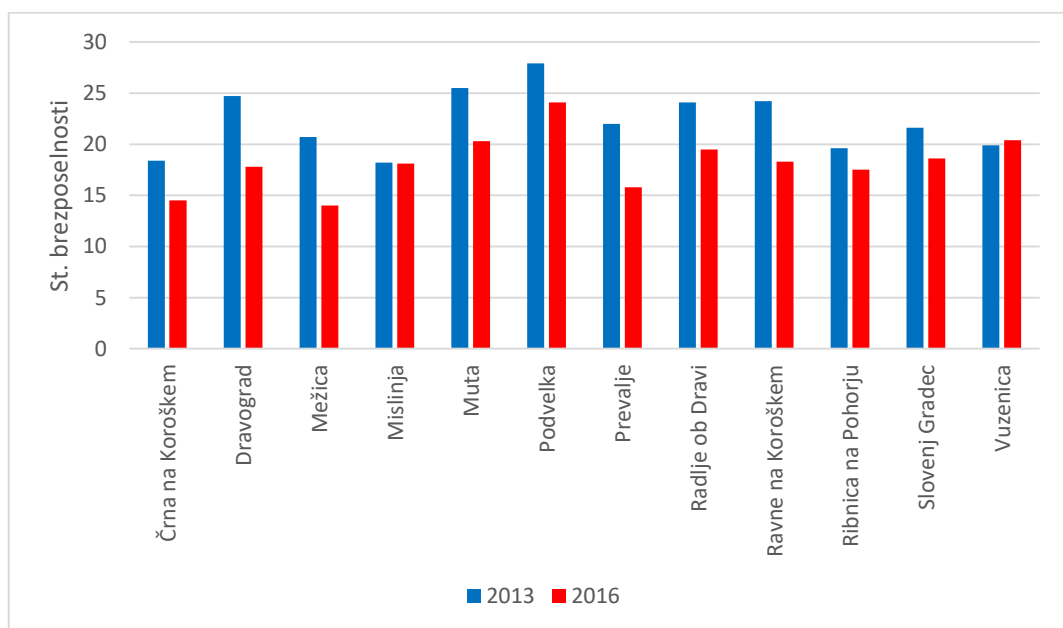
Grafikon 19: Delež brezposelnosti mladih v savinjski regiji

Vir: SURS (2017)

V koroški regiji se stopnja brezposelnosti mladih giblje od 14 % v Mežici pa vse do 24 % v Podvelki. V Vuzenici se je brezposelnost leta 2016 nekoliko povišala (0,5 odstotne točke), pri ostalih občinah pa so nezaposlenost zmanjšali, najboljše v Dravogradu (6,8 odstotne točke). (Grafikon 20)

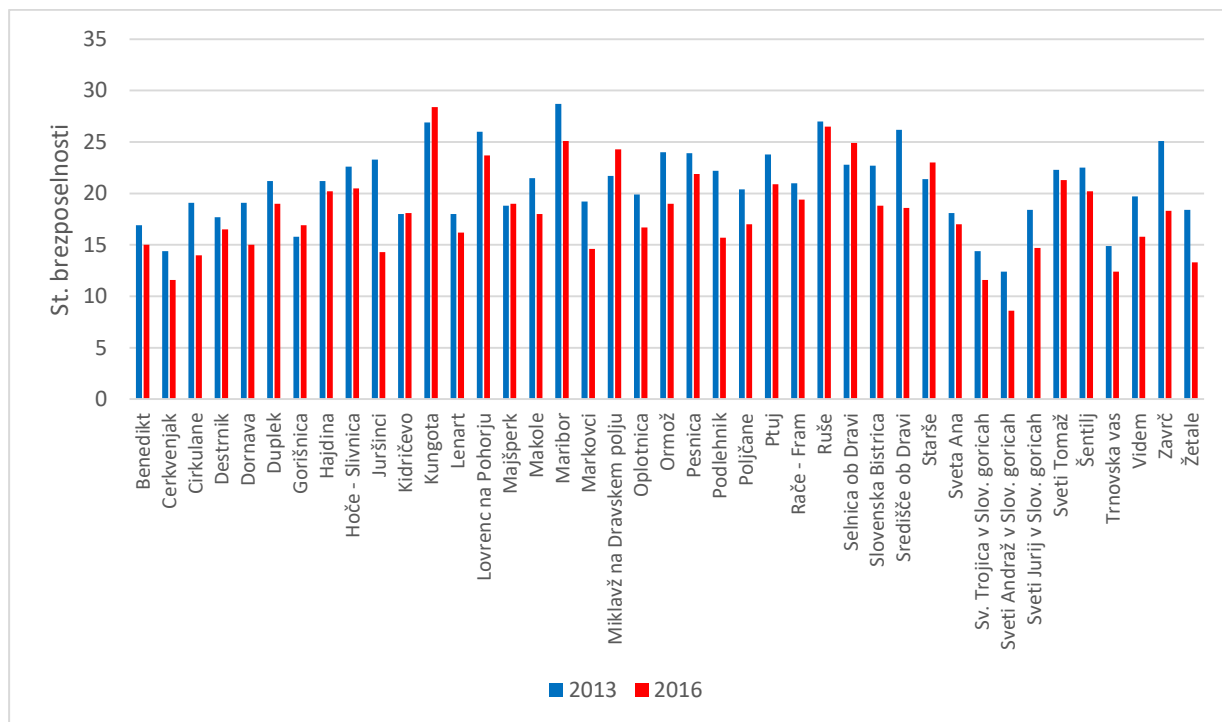
Grafikon 20: Delež brezposelnosti mladih v koroški regiji

Vir: SURS (2017)

Podravska statistična regija je z 41 občinami najštevilčnejša, vendar jih od tega kar 27 ne dosega kriterija 5000 prebivalcev. Sedem občin je svojo že tako visoko nezaposlenost mladih še dodatno zvišala, največ občina Miklavž na Dravskem polju, ki je imela leta 2016 skoraj 25-odstotno nezaposlenost. Razlika med najvišjo (Kungota) in najnižjo (Sveti Andraž v Slovenskih goricah) brezposelnostjo je velikih 20 odstotnih točk. (Grafikon 21)

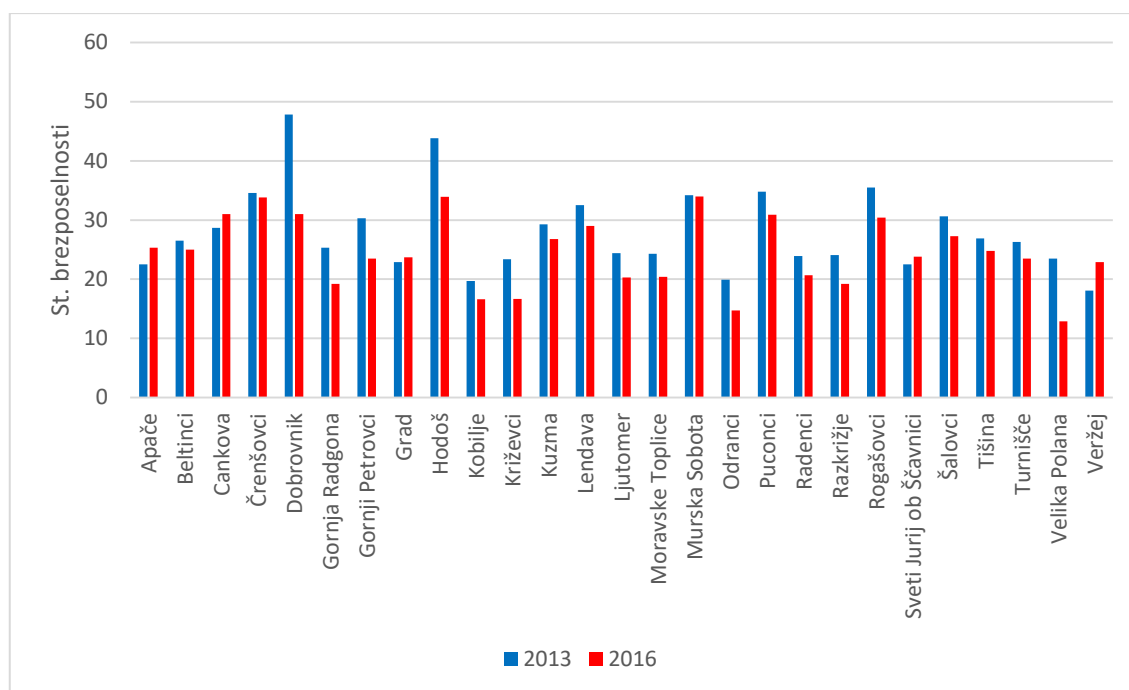
Grafikon 21: Delež brezposelnosti mladih v podravski regiji

Vir: SURS (2017)

V občinah Apače, Cankova, Grad, Sv. Jurij ob Ščavnici in Veržej je leta 2016 zaznati porast brezposelnosti mladih. Občina Kobilje ima 87 oseb, starih od 15–29 let, med katerimi so le 3 osebe brez zaposlitve. Tudi v Občini Hodoš je le 6 takih oseb, vendar ima ta občina tudi najmanj prebivalcev na celotnem območju Slovenije, zato 6 mladih brezposelnih predstavlja več kot 30-odstotno nezaposlenost. V celotni pomurski regiji ni zaznati velikih sprememb med letoma, razen v Dobrovniku, Hodošu in Veliki Polani, kjer je občutno zmanjšanje nezaposlenosti. (Grafikon 22)

Grafikon 22: Delež brezposelnosti mladih v pomurski regiji

Vir: SURS (2017)

Iz prikazanih grafikonov (Grafikon 11 do Grafikon 22) je razvidno, da je bila stopnja brezposelnosti mladih v večini občin leta 2013 višja kot leta 2016. Od 212 slovenskih občin se je povišala le v 18 občinah, kar predstavlja 8,5 % vseh občin. Te občine so: Veržej, Osilnica, Apače, Miklavž na Dravskem polju, Cankova, Selnica ob Dravi, Starše, Kungota, Sveti Jurij ob Ščavnici, Tabor, Gorišnica, Lukovica, Grad, Kostel, Vuzenica, Majšperk, Kidričevo in Šmartno ob Paki. Največji porast je bil v občinah Veržej (4,8 odstotne točke) in Osilnica (4 odstotne točke), a gre v večini omenjenih občin za občine z majhnim številom prebivalstva in posledično nizkim številom mladih.

Statistično sem tako prvo hipotezo ovrednotila z binomskim testom, kjer sem testirala, ali je delež občin, kjer se je brezposelnost mladih povečala, višji od 50 %. Že samo dejstvo, da se je brezposelnost povečala zgolj v 18 % občin, nakazuje na zavračanje hipoteze. O tem govori tudi zelo nizka p-vrednost $2,2 \cdot 10^{-6}$. Prvo hipotezo tako zavrnem.

Pri drugi hipotezi sem primerjala obe kohezijski regiji, vzhodno in zahodno Slovenijo. S preizkusom Mann-Whitney sem na ravni občin ugotovila, da obstajajo statistično značilne razlike ($p = 10^{-19}$) med obema regijama, pri čemer je brezposelnost mladih v večini občin zahodne Slovenije nižja. Hipotezo, da je brezposelnost večja na vzhodu države, tako potrjujem.

5.3 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA BREZPOSELNOST MLADIH

V tem poglavju bom z regresijsko analizo ugotavljala, kaj vpliva na brezposelnost mladih po občinah. Za preverjanje hipoteze bom uporabila model multiple linearne regresije, pri čemer bom obravnavala, ali imajo indeks staranja, naravni in selitveni prirast, stopnja rasti števila podjetij, koeficient starostne odvisnosti in število oseb na podjetje vpliv na stopnjo registrirane brezposelnosti mladih. Za primerjavo si bom pomagala z raziskavo, ki je bila narejena v Južni Koreji (Jae, H. H., 2015), kjer so ugotavljali, kaj vpliva na brezposelnost mladih.

Neodvisne spremenljivke so:

- indeks staranja – razmerje med starim prebivalstvom (starim 65 let in več) in mladim prebivalstvom (starim od 0–14 let), pomnoženo s 100,
- naravni prirast (razlika med številom živorojenih otrok in številom umrlih na določenem območju v koledarskem letu),
- selitveni prirast (razlika med številom priseljenih in odseljenih na določenem območju v koledarskem letu),
- stopnja povečanja števila delavcev (razmerje zaposlenih v letu 2016, deljeno z letom 2015, odšteto z 1),
- stopnja rasti podjetja (razmerje število podjetij v letu 2016, deljeno z letom 2015, odšteto z 1),
- število oseb, ki delajo na podjetje (število oseb, ki delajo, v podjetjih v občini, deljeno s številom podjetij v občini v posameznem letu).

5.3.1 MULTIPLA REGRESIJA

V modelu (Tabela 3: Povzetek regresijskega modela) odvisno spremenljivko predstavlja brezposelnost mladih, medtem ko so neodvisne število oseb na podjetje, stopnja rasti števila podjetij, selitveni prirast, stopnja povečanja števila delavcev, indeks staranja, koeficient starostne odvisnosti, naravni prirast. Delež variance odvisne spremenljivke brezposelnosti mladih, ki jo pojasni regresijski model, znaša 30,6 %. Ostane nam torej še 69,4 % nepojasnjene variance, na kar lahko vplivajo tudi druge spremenljivke: število podjetij z več kot petimi zaposlenimi, proračun za ustvarjanje delovnih mest, cestne povezave, dolg gospodinjstev, zadovoljstvo s šolo ... Podobno analizo so naredili tudi Jae Hoon, Yen Yoo in Kwan-Sik (2015) v Južni Koreji, kjer so ugotovili, da spremenljivke povečanje števila podjetij in stopnja cestnih kolovozov nima znatnega vpliva na zaposlovanje mladih. Velik vpliv pa imajo naravna stopnja rasti prebivalstva, število podjetij z več kot petimi zaposlenimi, stroški dela na prebivalca, zadovoljstvo z življenjem ...

Tabela 3: Povzetek regresijskega modela

R	Koeficient determinacije	Prilagojeni koeficient determinacije	Standardna napaka regresijske ocene
0,554	0,306	0,282	4,99719

Vir: lasten, tabela 3

5.3.2 KOEFICIENT

Če pogledamo tabelo (Tabela 4: Tabela z regresijskimi koeficienti) vidimo, da imajo pri 5-odstotnem tveganju značilen vpliv na brezposelnost mladih indeks staranja ($p < 0,001$), koeficient starostne odvisnosti ($p < 0,001$) in stopnja rasti števila podjetij ($p < 0,001$). Vidimo, da indeks staranja pozitivno vpliva na brezposelnost, medtem ko ostali dve spremenljivki vplivata negativno. Ta ugotovitev se ne zdi popolnoma logična, saj, če je več podjetij, bi morala biti brezposelnost nižja in ne višja. V primerjavi z omenjenim člankom ima značilen vpliv samo naravna rast prebivalstva, kar pa ne velja za Slovenijo. Da indeks staranja vpliva na brezposelnost, je razumljivo, saj se delovna doba podaljšuje in ostane manj delovnih mest za mlade delavce. Koeficient starostne odvisnosti nam pove, koliko otrok in starejših prebivalcev je odvisnih od 100 delovno sposobnih, zato je nerazumljivo, zakaj ima negativni vpliv.

Tabela 4: Tabela z regresijskimi koeficienti

Spremenljivka	Nestandardizirani koeficienti	Standardna napaka	Standardizirani koeficienti	t-statistika	p-vrednost
Konstanta	27,508	4,042		6,806	<0,001
Indeks staranja	0,092	0,012	0,517	7,700	<0,001
Koeficient starostne odvisnosti	-0,426	0,083	-0,340	-5,158	<0,001
Naravni prirast	-0,007	0,007	-0,073	-1,065	0,288
Selitveni prirast	0,002	0,007	0,020	0,296	0,767
Stopnja povečanja števila delavcev	-0,068	0,055	-0,072	-1,222	0,223
Stopnja rasti števila podjetij	-0,327	0,088	-0,222	-3,709	<0,001
Število oseb na podjetje	-0,035	0,244	-0,009	-0,144	0,886

Vir: lasten, tabela 4

5.3.3 REGRESIJSKA NAPOVED

Za dodatno analizo sem naredila tudi regresijsko napoved brezposelnosti mladih za posamezno občino (Tabela 5: Občine z največjo razliko med napovedano in dejansko stopnjo brezposelnosti mladih). Zanimalo me je, koliko je napoved resnična v primerjavi z dejanskimi številkami. Najprej sem pregledala občine z največjo razliko (pozitivnim residualom, kjer je regresijska napoved manjša od dejanske vrednosti). Kot vidimo iz Tabela 5: Občine z največjo razliko med napovedano in dejansko stopnjo brezposelnosti mladih imajo največjo razliko občine z vzhodnega dela države, med katerimi prevladuje občina Kočevje. Tu je bila napovedana za skoraj polovico manjša brezposelnost. Občina Kočevje je imela v načrtu postati turistično zanimiva točka, za kar pa je na koncu zmanjkalo sredstev za prenovo obstoječih in novih objektov. Kočevje večinoma obiskujejo domači dnevni turisti, ki ne prispevajo veliko v proračun občine, s čimer je tudi manj delovnih mest za mlade. Prav na podlagi slabega izkoristka naravnih turističnih znamenitosti, kot so reke, izviri, jezera, je verjetno brezposelnost mladih veliko večja, kot kaže napoved.

Tabela 5: Občine z največjo razliko med napovedano in dejansko stopnjo brezposelnosti mladih

Občina	Regija	Stopnja brezposelnosti	Napoved	Razlika
Kočevje	Jugovzhodna Slovenija	33,4	17,0	16,3
Črenšovci	Pomurska	33,8	17,9	15,8
Dobrovnik	Pomurska	31	16,3	14,6
Murska Sobota	Pomurska	34	20,3	13,6
Rogašovci	Pomurska	30,4	18,3	12,0
Kungota	Podravska	28,4	16,6	11,7
Solčava	Savinjska	28,4	17,7	10,6
Puconci	Pomurska	30,9	20,3	10,5
Cankova	Pomurska	31	22,5	8,4
Trbovlje	Zasavska	29,2	20,8	8,3

Vir: lasten, tabela 5

Prav zanimivo pa je dejstvo (Tabela 6: Občine z najboljšo razliko med napovedano in dejansko stopnjo brezposelnosti mladih), da je največ občin z veliko nižjo brezposelnostjo mladih glede na napovedano ponovno v vzhodni Sloveniji. Najbolje se je glede na napoved odrezala Kranjska Gora, ki ima za skoraj 10 odstotnih točk nižjo brezposelnost mladih, kot je bila napovedana. Tudi tej občini bi lahko pripisali velik turistični

značaj, saj je Kranjska Gora polna turistov tako pozimi kot poleti, število turistov pa se še povečuje. Je pa ta občina tudi zelo blizu meje in vedno več mladih odhaja na delo v sosednje države.

Tabela 6: Občine z najboljšo razliko med napovedano in dejansko stopnjo brezposelnosti mladih

Občina	Regija	Stopnja brezposelnosti	Napoved	Razlika
Podlehnik	Podravska	15,7	25,2	-9,5
Črna na Koroškem	Koroška	14,5	23,0	-8,5
Cirkulane	Podravska	14	21,8	-7,8
Žetale	Podravska	13,3	21,8	-8,5
Kranjska Gora	Gorenjska	11,6	21,2	-9,6
Sv. Trojica v Slov. goricah	Podravska	11,6	21,1	-9,5
Dolenjske Toplice	Jugovzhodna Slovenija	7,4	16,5	-9,1
Cerkno	Goriška	7,6	15,4	-7,8
Žužemberk	Jugovzhodna Slovenija	6	15,3	-9,3
Mokronog - Trebelno	Jugovzhodna Slovenija	6,6	14,9	-8,3

Vir: lasten, tabela 6

6 REŠEVANJE BREZPOSELNOSTI

Reševanje brezposelnosti ni lahka naloga. Pri tem ima veliko vlogo država, še večjo pa posameznik sam. Posameznik se mora prilagoditi razmeram in včasih je treba prijeti tudi za kakšno delo, ki ni tako častno in je veliko pod ravniyo izobrazbe.

6.1 USTVARJANJE PODJETIJ

V Sloveniji se je z gospodarsko krizo zaprlo ali preselilo veliko število znanih ali manj znanih podjetij, s čimer se je nezaposlenost še toliko bolj povečala. Država bi morala nuditi domačim in tujim podjetjem bolj ugodno okolje, s tem pa bi se povečala tudi zaposlenost in produktivnost.

6.2 VIŠJE PLAČE

Višina osebnega dohodka je glavni motivator tako zaposlenih kot nezaposlenih. Delavci si zaslužijo primerne plače, kar bi pomenilo tudi večjo motiviranost in produktivnost, posledično pa bi s tem podjetje še dodatno rastlo in zaslužiło. V primerjavi z nezaposleni, ki v večini dobivajo socialno pomoč (minimalno 297,53 evra), so delavci zelo malo vredni. Ravno zato se sindikati trudijo dvigniti minimalno plačo, saj se je gospodarska kriza končala, podjetja dvigujejo dobiček, plače pa ostajajo enake.

6.3 PRIPRAVNIŠTVO

“Pripraviništvo je usmerjena, načrtovana in stalna skrb za organizirano vpeljevanje in usposabljanje mladih šolanih kadrov v delovni proces po končani pridobitvi izobrazbe. Pripraviništvo ni obvezno, vendar ga je možno opravljati. Pripraviništvo se začne, ko ministrstvo objavi razpisana mesta za pripravniško delo in je lahko plačano ali volontersko. Pripravnik sklène pogodbo o zaposlitvi, ki ima enako pravice kot redno zaposleni (nadomestilo za malico in prevoz na delo, regres za letni dopust, delovno dobo ...). Trajanje pogodbe je odvisno od izobrazbe in traja od 6 do 10 mesecev. Pripravniku na delovnem mestu pomaga mentor, ki pripravi program pripravništva, pripravniku svetuje pri izvajanju nalog, spremlja pripravnika pri njegovem delu ...”

(Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)

6.4 JAMSTVO ZA MLADE

“Izvedbeni načrt Jamstva za mlade predstavlja zbir ukrepov države, ki pripomorejo k doseganju cilja jamstva za mlade. Cilj je hitra aktivacija mladih, ki po šolanju stopijo na trg dela. Prvi izvedbeni načrt je vlada Republike Slovenije sprejela leta 2014, in sicer za obdobje 2014–2015, drugega pa leta 2016 za obdobje 2016–2020.

Jamstvo za mlade v obdobju 2016–2020 prinaša 15 ukrepov za lažji prehod iz izobraževanja v zaposlitev, ki časovno obsegajo obdobje izobraževanja ter prve mesece po vpisu v evidenco brezposelnih. Izvedbeni načrt pa vsebuje tudi ukrepe za tiste mlade, ki so

dolgotrajno brezposelni. Mladi so postali v času gospodarske krize najbolj ranljivi del prebivalstva. S sprejetjem ukrepov Slovenija jamči, da bo v naslednjih dveh letih vsaki mladi osebi (15–29 let) ponujena zaposlitev ali usposabljanje na delovnem mestu, vključitev v formalno izobraževanje ali krajšo obliko institucionalnega ali praktičnega usposabljanja v štirih mesecih po prijavi v evidenco brezposelnih. V okviru jamstva so združeni ukrepi različnih vladnih resorjev, katerih cilj je izboljšati zaposljivost mladih ter jih aktivirati na trgu dela. Osrednji cilji programa so:

- izboljšati prehod iz izobraževanja v zaposlitev,
- hitrejša aktivacija mladih brezposelnih in
- zmanjšanje števila brezposelnih.”

Vir: (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti)

6.5 AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA

”Aktivna politika zaposlovanja (v nadaljnjem besedilu: APZ) je eden od ukrepov, s katerim lahko država na trgu dela prispeva k povečevanju zaposlenosti in tako zmanjševanju brezposelnosti. Pomembno je, da se ukrepi APZ implementirajo skupaj z ostalimi politikami (politikami trga dela, delovnopravno zakonodajo, politikami izobraževanja, ekonomskimi politikami itd.). Za doseg holističnega pristopa urejanja trga dela je zato treba določiti jasne usmeritve izvajanja ukrepov APZ, ki sledijo potrebam trga dela in ostalim strateškim usmeritvam države.

Smernice APZ za obdobje 2016–2020 sledijo strateškim usmeritvam Slovenije in tako določajo ključne prioritete za izboljšanje stanja na trgu dela v Sloveniji za obdobje do leta 2020. Predstavljena so "ozka grla" trga dela, na katera se bodo osredotočili ukrepi APZ v obdobju do leta 2020, in sicer na ciljno skupino mladih, na starejše, dolgotrajno brezposelne in tiste z nizko izobrazbo.” (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2015, str. 3)

”Prednostne usmeritve APZ za obdobje 2016–2020 bodo:

- zmanjšanje števila dolgotrajno brezposelnih med vsemi brezposelnimi, in sicer s spodbujanjem in motiviranjem te skupine oseb k aktivnosti in čimprejšnji vključitvi na trg dela;
- z okrepitvijo in ciljno usmerjenimi ukrepi za aktivacijo ostalih najbolj ranljivih skupin brezposelnih na trgu dela zvišati zaposljivost in zaposlenost, predvsem mladih, starejših in nizko izobraženih;
- z namenom odprave strukturne brezposelnosti okrepiti ukrepe usposabljanja in izobraževanja aktivnega prebivalstva (brezposelni, zaposleni in drugi iskalci zaposlitve) ter jim zagotoviti kompetence, znanja in spretnosti glede na potrebe trga dela.” (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2015, str. 22)

Spodnja tabela (Tabela 7: Delež mladih, starih do 29 let, med vključenimi v ukrepe APZ (%)) prikazuje delež mladih, vključenih v APZ. Kot je razvidno, se jih največ (48,7 %)

odloči za ukrep usposabljanja in izobraževanja, saj imajo mladi premalo praktičnih delovnih izkušenj. Ravno nasprotno pa je veliko pomanjkanje v samozaposlovanju. Za zagon lastnega podjetja je potrebna velika finančna podlaga, ki pa je mladi nimajo, saj je zelo težko biti kreditno sposoben. Dejstvo je, da se vedno več mladih vključuje v program aktivne politike zaposlovanja (41,3 %).

Tabela 7: Delež mladih, starih do 29 let, med vključenimi v ukrepe APZ (%)

Ukrep APZ	2011	2012	2013	2014	2015 (I–VI)
Ukrep 1: Usposabljanje in izobraževanje	41,2	32,7	28,5	42,1	48,7
Ukrep 3: Spodbude za zaposlitev	39,9	11,2	35,6	34,8	1,7
Ukrep 4: Kreiranje novih delovnih mest	19,4	55,5	29,9	20,0	22,3
Ukrep 5: Spodbujanje samozaposlovanja	30,7	22,4	29,7	10,0	/
Skupaj	35,1	33,6	29,7	37,0	41,3

Vir: ZRSZ (2017)

6.6 STRATEGIJA EVROPA 2020

”Strategija Evropa 2020 je desetletna strategija Evropske unije za gospodarsko rast in delovna mesta, ki se je začela izvajati leta 2010. Namen je zagotoviti boljše usklajevanje in nadzor nad nacionalnimi proračunskimi in reformnimi politikami ter tako preprečiti novo krizo. Strategija Evropa 2020 opredeljuje nujnost uvedbe strukturnih reform za srednje in dolgoročno obdobje, ki se osredotočajo na spodbujanje vzdržnosti javnih financ, izboljšanje potenciala rasti in uresničevanje petih glavnih ciljev do leta 2020, in sicer na naslednjih področjih: zaposlovanje, raziskave in razvoj, podnebje/energija, izobraževanje, socialno vključevanje in zmanjševanje revščine. Krovni cilji strategije Evropa 2020, ki so pomembni tudi pri določanju smernic APZ, so:

- zagotoviti 75-odstotno stopnjo zaposlenosti žensk in moških, starih 20–64 let, tudi z večjo udeležbo mladih, starejših in nizkokvalificiranih delavcev ter z boljšim vključevanjem zakonitih priseljencev;

- izboljšati izobrazbo, zlasti z zmanjšanjem stopnje osipa v šolah in povečanjem deleža prebivalstva s terciarno ali enakovredno izobrazbo (število osipnikov pod 10 % in vsaj 40 % mladih z zaključenim terciarnim izobraževanjem);
- spodbujati socialno vključenost, zlasti z zmanjšanjem revščine (do leta 2020 20 milijonov manj revnih ljudi).

Cilji strategije Evropa 2020 se morajo odražati na nacionalni ravni. Države članice so bile tako zavezane k določitvi nacionalnih ciljev, ki pripomorejo pri doseganju krovnih ciljev strategije Evropa 2020. To pomeni, da so lahko ciljne vrednosti nacionalnih ciljev do leta 2020 nižje ali višje od povprečja EU, odvisno od izhodiščnih vrednosti oziroma situacije v posameznih državah EU. Slovenija si je v Nacionalnem reformnem programu 2011–2012 za cilje do leta 2020 postavila:

- dvigniti stopnjo delovne aktivnosti na 75 % prebivalcev, starih 20–64 let,
- zmanjšati število oseb, ki imajo visoko tveganje za revščino ali socialno izključenost, in sicer za 40.000 oseb glede na izhodiščno leto 2008,
- doseči, da delež zgodnjih osipnikov ne bo presegel 5 % in
- doseči, da bo 40 % mlade generacije, stare 30–34 let, imelo diplomu terciarnega izobraževanja.” (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2015, str. 18)

7 ZAKLJUČEK

Brezposelnost je velik problem tako družbe kot posameznika. Povečanje števila nezaposlenih se je začelo leta 2008 s svetovno gospodarsko krizo in je naraščalo do leta 2015, ko je začela ponovno postopoma upadati. Kriza je najbolj prizadela skupino mladih, ki se z vstopom na delovni trg že tako težko soočijo z novim načinom življenja. Razlog, da je več nezaposlenih mladih, je tudi v izobrazbi, saj se današnja mladina večinoma odloča za terciarno izobraževanje, po katerem pa potem ni toliko povpraševanja, kolikor je ponudbe. Čeprav je največ iskanega kadra, pa je največ mladih nezaposlenih prav s srednješolsko izobrazbo. Razlog je v tem, da je za določene poklice preveč ponudbe, zato se je država odločila, da za določene deficitarne poklice dodatno spodbudi mlade s štipendijami. Še en vzrok pa je tudi v demografskih spremembah. Slovenija ima vedno več starega prebivalstva, s tem pa se spreminjajo tudi pokojninske reforme. Ljudje delajo vedno dlje, zato mladi ostajajo brez delovnih mest.

V svoji diplomski nalogi sem se odločila preveriti, v katerih občinah je za mlade najboljše in v katerih najslabše poskrbljeno. Za primerjavo sem vzela leti 2013 in 2016. Skoraj v vseh občinah (v 82 %) je bilo leto 2016 boljše, kar pomeni, da se brezposelnost res zmanjšuje. Z binomskim testom sem zavrgla hipotezo, da brezposelnost narašča. Med mladimi do 24 let se je leta 2013 najslabše odrezala občina Hodoš s 86,2 % nezaposlenimi, medtem ko je imela občina Moravče teh le 13,2 %. V treh letih do leta 2016 je medtem ravno občina Hodoš najbolj zmanjšala nezaposlenost, in sicer za 38,1 %, čeprav je ta še vedno visoka. Ravno obratno pa se je zgodilo občini Solčava, kjer se je v dobrih treh letih brezposelnost mladih do 24 let povečala za 42 odstotnih točk, in sicer iz 21,6 % na 63,9 %. Obe občini sta izredno majhni, zato se vsaka sprememba še toliko bolj pozna. Na splošno je imela občina Murska Sobota s 34 % mladih brez zaposlitve najvišjo nezaposlenost, tik za njo sledijo Hodoš, Črenšovci in Kočevje. Vse pohvale pa gredo Žužemberku, saj ima le 6-odstotno nezaposlenost.

Ker je splošna brezposelnost najvišja v vzhodni Sloveniji, sem predvidevala, da je tako tudi z mladimi, kar se je izkazalo za pravilno. Obalno-kraška regija ima za več kot 10 odstotnih točk nižjo nezaposlenost mladih kot pomurska statistična regija. To nakazuje, da je brezposelnost višja v vzhodnem delu države, pri čemer najmanj ugodno regijo predstavlja Prekmurje. S preizkusom Mann-Whitney sem nato ugotovila, da je brezposelnost res višja v vzhodni kohezijski regiji, s čimer sem potrdila drugo hipotezo.

Pri tretji hipotezi sem analizirala, kateri dejavniki vplivajo na brezposelnost mladih, pri čemer sem se osredotočila na indeks staranja prebivalstva. Ugotovila sem, da ima indeks staranja prebivalstva značilen pozitiven vpliv, s čimer sem potrdila svojo tretjo hipotezo. Med drugim sem ugotovila, da na brezposelnost mladih značilno negativno vplivata koeficient starostne odvisnosti in pozitivno stopnja rasti števila podjetij. Negativen vpliv koeficienta starostne odvisnosti je presenetljiv in bo plod nadaljnjega raziskovanja.

Da bi država rešila nezaposlenost, je sestavila nekaj ukrepov, s katerimi bo to poskusila uresničiti. To so Jamstvo za mlade, štipendije, pripravništvo in pa tudi pomoč Evropske unije. Nezaposlenost se lahko zmanjša tudi z ustanovitvijo novih podjetij, z višanjem plač, občine bi lahko postale gospodarsko bolj razvite ... Upamo, da bodo ukrepi uspešni in se res obetajo boljši časi tudi za mlade.

S pomočjo koeficientov sem torej ugotovila, da na brezposelnost mladih vpliva indeks staranja, stopnja rasti števila podjetij in koeficient starostne odvisnosti. S pomočjo regresije analize sem ugotovila, da omenjene spremenljivke v modelu pojasnijo samo 30 % variance brezposelnosti mladih, kar pomeni, da bi za višji delež morala dodati še kakšno dodatno spremenljivko po zgledu študije v Južni Koreji (Jae, H. H., 2015,), npr. število podjetij, povprečno število delavcev na podjetje, proračun za ustvarjanje delovnih mest, zadovoljstvo s prevozom, indeks zadovoljstva zaposlenih ...

Zanimiva je bila tudi primerjava regresijskih napovedi in dejanskih vrednosti, saj določene občine močno odstopajo, npr. Kočevje in Kranjska Gora. Občina Kočevje ima napovedano dvakrat nižjo brezposelnost mladih, kot je realno predstavljena. Prav nasprotno pa je Kranjska Gora napoved zmanjšala za 9 odstotnih točk. Ljubljana kot glavno mesto države svoje napovedi ni uresničila, saj ima za skoraj 3 odstotne točke višjo brezposelnost mladih.

Brezposelnost je torej tema, ki se ji je treba popolnoma posvetiti, saj prinaša izpad dohodka tako posamezniku kot družbi. Država se je brezposelnosti lotila strateško, šele čas pa bo pokazal, ali je bilo uspešno.

Za konec bi predstavila še svoj vidik na brezposelnost mladih. Menim, da delodajalci preveč gledajo na izkušnje. Mladi izkušenj nimajo veliko, vendar to še ne pomeni, da niso uporabni. V podjetju bi novo zaposleni dobil nekega mentorja, ki bi ga vse naučil in mu nekaj časa tudi pomagal, nato pa bi delo že opravljal samostojno, toda glede na dejstvo, da mora biti v današnjem času vse narejeno zelo hitro, je lažje zaposliti nekoga, ki točno vse, kako se kakšna stvar dela. Veliko se omenja tudi, da mladi predolgo ostanejo pri starših. To je precej razumljivo, saj si brez zaposlitve ne morejo privoščiti kredita, s katerim bi prišli do stanovanja, temu pa sledi tudi odlašanje do starševstva. Velik poudarek na mlade imajo tudi prenizke plače. Gospodarske krize je konec, plačila pa ostajajo enaka, zaradi česar je mladim tudi padla volja do zaposlitve, saj smo videli, da so plače v nekaterih dejavnostih veliko pod povprečjem. Da bi se stanje na slovenskem trgu izboljšalo, bi država morala najprej dvigniti minimalno plačo (veliko zaposlenih nima niti toliko), s tem pa bi spodbudili tako mlade kot tiste starejše.

LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

1. Drobnič, R. (2009). *Slovenski trg dela danes in jutri: kritičen pogled na trg dela in razvojne možnosti s primeri dobrih praks*. Ljubljana: Planet GV.
2. Hrovatin, N. (2002). *Uvod v gospodarstvo*. Ljubljana: Copis.
3. Setnikar Cankar, S., Hrovatin, N. (2014). *Temelji ekonomije*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
4. Stanković, J., Džunić, M., Jankovć-Milić, V. (2015). Regional Analysis of Youth Unemployment in Serbia. *Journal of economic and business sciences*, EB Vol. 2, No. 2, 2015, str. 46.
5. Svetlik, I. (1985). *Brezposelnost in zaposlovanje*. Ljubljana: Delavska enotnost.
6. Samuelson, P. A., Nordhaus. (2002). *Ekonomija*. Ljubljana: GV Založba.
7. Drobnič, R. (2009). *Slovenski trg dela danes in jutri: Kritičen pogled na trg dela in razvojne možnosti s primeri dobrih praks*. Ljubljana: Planet GV.
8. Kajzer, A. (2006). Trg dela in zaposlovanja. V J. Javornik (Ured.), *Socialni razgledi*. Ljubljana: Umar.
9. (2013). Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju trga dela (ZUTD-A). Ur. List RS, št. 21/2013.
10. (2015). Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (ZZZPB). Ur. list RS, št. 107/06.
11. Jae, H. H., Yen, Y. Y., Kwan-Sik, N. (2015). *A Study on Factors Affecting the Youth Employment Rate: Focusing on Data from 31 Cities and Counties in Gyeonggi-Do, South Korea*. Indian journal of Science and technology. Vol 8 (S5). str. 76-83.
12. Lee SY, Jang YS, Jung YR. *A study on characteristics and factors of regional employment growth*. Institute of Government Research. 2009; 15(1):49–79.
13. Ji EJ. *The substitution relations between the employment for the youth and the old in 15 OECD countries*. Korean Journal of Social Welfare. 2012; 64(4):233–59.
14. Jenko, M. (2012). *Brezposelnost mladih v slovenskih občinah*. Fakulteta za management.

VIRI

1. European commission. Youth employment. Pridobljeno 9. 1. 2017 s: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1036&langId=en>
2. European commission. European employment strategy. Pridobljeno 9. 1. 2017 s: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=101&langId=en>
3. EUROSTAT. (9. 1. 2017). Unemployment statistics. Pridobljeno 9. 1. 2017 s: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics

4. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. Stopnja registrirane brezposelnosti. Pridobljeno 23. 1. 2017 s: http://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/stopnja_registrirane_brezposelnosti
5. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (oktober 2015). Mladi in trg dela. Pridobljeno 12. 2. 2017 s: https://www.ess.gov.si/_files/7755/Analiza_Mladi_in_trg_dela_2015.pdf
6. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (november 2014). Strokovna izhodišča za leto 2015. Pridobljeno 13. 2. 2017 s: https://www.ess.gov.si/_files/6551/strokovna_izhodišca_za_leto_2015.pdf
7. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Jamstvo za mlade. Pridobljeno 23. 1. 2017 s: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/jamstvo_za_mlade/
8. Statistični urad Republike Slovenije. (31. 3. 2017). Delovne izkušnje med šolanjem pridobivala več kot polovica mladih. Pridobljeno 15. 5. 2017 s: <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6565>
9. Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad Republike Slovenije. (26. 1. 2017). Javni razpis za dodelitev štipendij za deficitarne poklice za šolsko leto 2017/2018. Pridobljeno 20. 6. 2017 s: <http://www.sklad-kadri.si/si/razpisi-in-objave/naslovnica/razpis/n/javni-razpis-za-dodelitev-stipendij-za-deficitarne-poklice-za-solsko-leto-20172018-230-javni-ra/>
10. Mojazaposlitev.si. Kako se lotiti iskanja službe - napotki in nasveti. Pridobljeno 20. 6. 2017 iz: <https://www.mojazaposlitev.si/kariera/kako-se-lotiti-iskanja-sluzbe/>
11. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Pripravnništvo. Pridobljeno 21. 6. 2017 s: <http://www.mizs.gov.si/si/storitve/izobrazevanje/pripravnistvo/>
12. Zakon o lokalni samoupravi. Pridobljeno 21. 6. 2017 s: [http://www.dvkr.si/files/files/izvlecek-iz-Zakona-o-lokalni-samoupravi-\(ZLS---pravna-podlaga-za-referendum\).pdf](http://www.dvkr.si/files/files/izvlecek-iz-Zakona-o-lokalni-samoupravi-(ZLS---pravna-podlaga-za-referendum).pdf)
13. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. Drugi zaposlitveni portali in spletne strani. Pridobljeno 1. 7. 2017 s: https://www.ess.gov.si/iskalci_zaposlitve/prosta_delovna_mesta/iskanje_dela/drugi_za_poslitveni_portali
14. Statistični urad Republike Slovenije. (26. 5. 2017). Metodološko pojasnilo – aktivno prebivalstvo. Pridobljeno 1. 7. 2017 s: <http://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/8138>
15. Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Starostna pokojnina v letu 2017. Pridobljeno 2. 5. 2017 s: <https://www.zpiz.si/cms/?ids=content&inf=326>
16. Zorko, M. (2015). Mladinski svet Slovenije. Zaposlovanje mladih. Pridobljeno 15. 5. 2017 s: http://www.mss.si/datoteke/dokumenti/Zaposlovanje_mladih_MDM_2015.pdf